

GERGEF

EDEBİYAT DERGİSİ

Sayı: 6 Kasım - Aralık 2021

Tayyib ATMACA - Recep ŞEN - Yasin MORTAŞ - Hayrettin DURMUŞ
Bengül ALKAN - Ahmet KAFKAS - Mustafa Erhan AK
Mehmet OSMANOĞLU - Ramiz AYDIN - Ali PARLAK - Kemal ÖZAYDIN
Mustafa SADE - M.Nihat MALKOÇ - Tuğba ERGEN - Ercan SAĞLAM
Akif DUT - Erhan ÇAMURCU - Tolga DAVER - Emre KOÇ
Faik KUMRU - Mustafa İMİR - Recep TURAN - Mahmut TOPBAŞLI
Recep HALİLOĞLU - Ali AĞIR

BU SAYIMIZDA

Bir Yılın Özeti: “Aşkının Çalışan Yorulmaz” / Genel Yayın Yönetmeni / 3

Derdimi Demledim Kalmadı Derdim / Tayyib ATMACA / 4

Şair-Yazar İlker Gülbahar İle Edebiyat Üzerine / Recep ŞEN / 5

Gasp / Yasin MORTAŞ / 9

Bir Sevdadır Okumak / Hayrettin DURMUŞ / 10

Bir Garip Seyyahım / Recep ŞEN / 12

Nilüfer (Öykü) / Bengül ALKAN / 13

Patikadaki Kayıp Tozlu Ceket / Ahmet KAFKAS / 17

Gölgesine Razı Bir Fesleğen / Mustafa Erhan AK / 18

İlenç / Mehmet OSMANOĞLU / 20

Yahya Kemal Beyatlı / Ramiz AYDIN / 21

Veda / Ali PARLAK / 23

Mutlu Hayat Reçeteleri / Kemal ÖZAYDIN / 24

Bir Sevda İzdüşümü / Mustafa SADE / 26

Özgürlük Meşaledir / M.Nihat MALKOÇ / 27

Camın Ardından Gördüklerim (Öykü) / Tuğba ERGEN / 28

Bir Hatırlayış / Ercan SAĞLAM / 29

Zamanın Saçlarına Dokunmak / Akif DUT / 30

Sıla-İ Rahim-1 (Öykü) / Erhan ÇAMURCU / 31

Eşgali Malum Muamma / Tolga DAVER / 36

İslam Kültüründe Şiirin Teolojik Serencamı-3 / Emre KOÇ / 37

Yaşamak / Faik KUMRU / 42

Eylül Hüznü / Mustafa İMİR / 43

Eh İşte(Öykü) / Recep TURAN / 44

Sabahı Vuslat Süsler / Mahmut TOPBAŞLI / 45

Divan Köşesi / Recep HALILOĞLU / 46

Gönül Yarası / Ali AĞIR / 48

Yıl: 1 Sayı:6
Kasım - Aralık 2021

19 Mayıs Gazetesi ve Matbaası Adına
Derginin Sahibi ve Sorumlu
Yazı İşleri Müdürü
Adil ATICI

Genel Yayın Yönetmeni
Recep ŞEN

Editör
Ahmet KAFKAS

Yayın Kurulu
Recep ŞEN
Ahmet KAFKAS
Mehmet OSMANOĞLU
Emre KOÇ
Erhan ÇAMURCU

Son Okuma
Mehmet OSMANOĞLU

Tasarım
Esmâ Nur ÇALIŞKAN

Yönetim ve Haberleşme
19 Mayıs Gazetesi ve Matbaası
Cumhuriyet Mah. Ekrem Ünyay Cad.
No:10 - 19 Mayıs / SAMSUN
0362 511 32 23 - 0545 511 32 23

Gergef Web:
www.gergefedebiyatdersisi.com

E-posta Adresi:
gergefedebiyatdersisi@gmail.com

Sosyal Medya
Instagram: @gergefedebiyatdersisi
Twitter: gergefedebiyat
Facebook: @gergefedebiyatdersisi

Yayın Türü
Sürekli Yayın
İki Aylık e-dergi

Dergimiz İki Ayda Bir Kendi İnternet Sayfasında
ve 19mayisgazetesi.com İnternet Sayfasında
E-Dergi Olarak Yayımlanmaktadır, Ücretsizdir.
Eserlerin Hukuki Sorumluluğu Yazarlarına Aittir.
Gergef Edebiyat Dergisinde Yapılan Alıntılarda
Kaynak Gösterilmesi Zorunludur.

BİR YILIN ÖZETİ: “AŞKINAN ÇALIŞAN YORULMAZ”

Değerli okurlarımız, elinizdeki altıncı sayımızla birlikte bir yılı gönül huzuruyla geride bıraktık. Bir sevdanın, bir hayalin ürünü olan Gergef Edebiyat Dergisi sizlerin teveccühü ile bugünlere kadar geldi. Bizlere bu güzel hayali gerçekleştirmeyi nasip eden Âlemlerin Rabbi'ne sonsuz şükürler olsun.

“Ol deyince olduran, gönüllerimizi iman nuruyla dolduran Yüce Allah'ın adıyla başlayalım söze. Gergef Edebiyat Dergisi olarak ilk sözümüz böyle başlasın. Edep ve edebiyatı önceleyerek çıktık bu gönül yolculuğuna. Çilesi çekilmemiş, kuru iddialarla dolu malayani sözlerin gürültü kirliliğine bürünüp havada uçuştığı bu dünyada gönül sesimizin dost gönüllerde yankı bulmasıdır dileğimiz.” Böyle demiştik ve bu güzel dileklerle çıkmıştı ilk sayımız. Samimi bir niyetle edebi, güzeli, sanat değeri olan eserleri öncelikli gündemimiz yaptık. Nihayetinde takdir siz kıymetli okurlarımızdır.

Ekibimizle beraber zor dönemlerden geçtik, bunaldığımız anlar oldu ama yılmadık çünkü içimizdeki edebiyat aşkı bize güçlükleri aşmada her zaman moral kaynağı oldu. Şuna inandık hep: Bir iş aşkla sevgiyle yapılıyorsa ortaya çıkacak olumsuz durumlar, engeller teker teker aşıyor. Kelimeler sevgiyle dizilince gönüllere ulaşıyor, sayfalar aşkla tasarlanınca göze ve gönle ferahlık veriyor.

Her ay sonunu ipe çektik yeni sayımızla sizlerin huzuruna çıkmak için. Muharrem Ertaş'ın, oğlu Neşet Ertaş'a söylediği şu tarihi sözü hiç unutmadık: “Aşkınan çalışan yorulmaz!” Bu güzel yorgunluğa can kurban! Yolu sevgiden geçenlerin ayağının turabıyız. İnşallah yolculuğumuz havasını teneffüs ettiğimiz bu topraklara bir vefa borcu olarak daha güzel bir şekilde aşkla, heyecanla devam edecek.

Bu bir yıllık süreç içerisinde yanımızda eserleriyle bize destek olan dostlarımızı bulduk, onlardan güç aldık. Bize desteklerini esirgemeyen, ömrünü edebiyata vakfetmiş ustalarımızdan gördüğümüz ilgi ve desteği unutmamız mümkün değil, minnettarız! Bu arada hiç sesi çıkmayan dostlarımız da oldu; olsun onlara da müteşekkirimiz. Ama şunu öğrenmemiz gerekiyor: Bir yerde bir güzellik varsa takdir edilmeli. Zira “Marifet iltifata tabidir, müşterisiz meta zâyidir.” denilmiştir. Ayrıca asıl teşekkürü de bizi yüreklendiren siz kıymet bilen vefalı okurlarımıza borçluyuz elbette.

Unutmayın edebiyat dergileri sizlerin desteğiyle yaşar. Onları garip, boynu bükük bırakmayın. Sevgiyle kalın, esen kalın sevgili dostlar! İkinci yılımızda yeni sayılarda yeni sürprizlerle birlikte olabilmek umuduyla.

GENEL YAYIN YÖNETMENİ

DERDİMİ DEMLEDİM KALMADI DERDİM

Tayyib ATMACA

Aynamda saçını taramaz oldun
Kaç gece bekledim şafak atmadı
Yerin göğün arasında kayboldun
Ruhumda yaralar kabuk tutmadı

Sancılarım yeni çiçek açıyor
Günler kanatlandı aylar uçuyor
Gölge bile artık benden kaçıyor
Güneş sende doğru bende batmadı

Aklımı gönlümün önüne serdim
En âlâ belaya göğsümü gerdim
Derdimi demledim kalmadı derdim
Tenimi yatağa koydum yatmadı

Üşüdüm içimde bir ateş kaydım
Gönül yaylasında sürümü yaydım
Ne eksilen saydım ne artan saydım
Kurban oldum bir pazarda satmadı

Sonbahar bitiyor kış geldi çattı
Hayallerim azgın sulara battı
Yar yara üstüne her gün tuz attı
Gözyaşımı hamuruna katmadı

ŞAİR-YAZAR İLKER GÜLBAHAR İLE EDEBİYAT ÜZERİNE Konuşuran: Recep ŞEN

Sevgili İlker Hocam, Gergef Edebiyat Dergisi olarak her sayımızda edebiyata emek veren güzel insanlarla söyleşi geleneğimizi sürdürüyoruz. Bu sayımızda da sizinle söyleşi yapmak kismet oldu. Sözlerimin başında, bu yoğun temponuz arasından bize değerli vaktinizi ayırdığınız için çok teşekkür ediyorum. İster-seniz söyleşimize, Gergef Edebiyat Dergisi okurlarının sizi daha yakından tanıyabilmesi için İlker Gülbahar kimdir diyerek başlayalım. Bize kısaca kendinizden ve çalışmalarınızdan bahsedermisiniz?

1973 yılında Afşin’de doğdum. 1996 yılında Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliğinden mezun oldum. Aynı yıl Malatya/Darende Lisesinde öğretmenliğe başladım. Dört yılın sonunda Mersin’e tayin istedim. 18 yıl da Mersin’de görev yaptım. 2018’de Afşin’e geldim. Şu an ise öğretmenliğe devam ediyorum. Malumunuz olduğu üzere Yarpuz Edebiyat Dergisi’nin de mutfağında bulunuyorum. Şiir, hikâye ve çeşitli yazıları; Türk Edebiyatı, Şehir, Bozkır İlleri, Kümbet, Lirik, Edebice, Kırığı, Delikliçinar, Hece Taşları, Açık-kara, Bekir Abi, Tahrir, Mahfel, Gökekin, Edebi Körpü, Yarpuz vb. dergilerde yayımlandı. Bir şiir ve bir hikâyemin de Gergef’te yayımlandığını söylemeden geçemeyeceğim. Ayrıca Biriz Şiir Seçki’lerinde de yer aldım.

Lise ikinci sınıfta yaşadığım enteresan kesitle edebiyata merak sardığımı söyleyebilirim. Bu merak, ileriki hayatımda ne iş yapacağımı da belirledi.

Lise 2’de ve 3’te edebiyat dersime gelen öğretmenim, kanat kullanmasa edebiyattan bütünlemeye kalacaktım. Bu durum belki de hayatımın en ilginç kesitidir. Şimdi siz şöyle düşünebilirsiniz. “Nasıl yani? Ama siz edebiyat öğretmeni olmuştunuz.” Evet sıra dışı olan da bu zaten. Yazılı sınavlara çok iyi çalışırdım. Sınavda tüm soruları cevaplardım. Cevaplardım ama sınav sonuçları açıklandığında en büyük hayal kırıklığını yine ben yaşadım. Geçer bir not alamazdım. Günümüz öğrencileri gibi medeni cesaretim de pek yoktu. Lise 2’deydim. Edebiyat dersinden yıl boyunca beş sınava girmiş, hiçbirinden de geçer not alamamıştım. Son sınav sonrasında cesaretimi topladım. Dersime giren öğretmeni okulun kantininde yakaladım. “Hocam!” dedim. “Sınava çok iyi hazırlanıyorum. Sınavdaki tüm soruları doğru yaptığımı da adım gibi eminim. Ama bir türlü geçer bir not alamıyorum. Neden böyle oluyor hocam?” diyerek durumu-

ma hayıflandım. Öğretmen, elini çantasına attı. Sınıfımızın sınav kâğıtlarını çıkardı. Benim kâğıdımı masaya koydu. Sorunun birini işaret parmağıyla göstererek “Önce soruyu, sonra soruya verdiği cevabı oku.” dedi. Okudum, soruyu anladım ama benim verdiğim cevaptan hiçbir şey anlamadım. “Bu soruyu sözlü olarak cevapla.” dedi. Cevapladım. “Hah, işte cevap bu! Bu söylediğini yazmalısın. Evladım, senin yazdıkların, sözcük yığını, cümle değil.” dedi.

Eksiğimi anlamıştım. Benim cümle diye bir araya getirdiğim sözde cümlenin ne başı vardı ne kolu ne de ayağı. Benim eksiğim cümle kuramamaktı. Önce bunu halletmeliyim, dedim kendi kendime. Eksiğimi halletme sürecinde güzel söze, söz söylemeye merakım iyice arttı. Üniversite sınavında yaptığım tüm tercihlerim “edebiyat” idi.

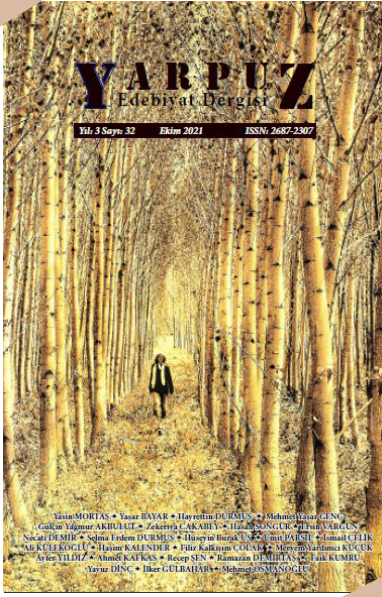
Edebiyat aşığı hikâyeci Abdullah Harmancı ile aynı sınıfta olmak da benim için büyük bir şanstı.

Şu anki süreçte edebiyat öğretmenliği görevimi sürdürmekle birlikte 32 sayı çıkan Yarpuz Edebiyat Dergisi’nde emek vermeye devam ediyorum. İki yıla yakındır şiirden ziyade hikâyeye yoğunlaştığımı belirtmiydim.

Sevgili hocam, ikinci şiir kitabınız “Fesleğen Ağacı” raflarda yerini aldı, daha taze. İlk kitabınızdan farklı bir kitapla okura sürpriz yaptınız bu defa. İster-seniz hem yeni kitabınız hem de bu farklılık üzerinde duralım.

Muhterem hocam! Sanatın ve sanatçının tekâmülünü takdir edersiniz. Orhan Veli, Oktay Rifat, Nazım Hikmet, Tevfik Fikret gibi birçok sanatçı bunun en güzel örnekleridir. Sanat dünyasına çıkışları hece ölçüsüyle olan Orhan Veli'nin serbest şiirde devrim yapması onun içinde bulunduğu şartlar ve sanat anlayışındaki değişikliğin neticesidir. Önceleri Birinci Yeni çizgisindeki Oktay Rifat'ın, Orhan Veli öldükten sonra Birinci Yeni'ye tamamen ters bir sanat anlayışında olan İkinci Yeni çizgisine geçişi de sanatçının tinsel tekâmülünün göstergesidir. Serbest Nazım ve Toplumcu Şiir'in öncüsü Nazım Hikmet de ilk şiirlerini hece ile yazmıştır. İlk zamanlarda bireysel anlayışla şiirler yazan Tevfik Fikret'in hayatının sonlarına doğru toplumcu çizgiye döndüğünü söyleyebiliriz. Örnekleri çoğaltmak mümkün. Yani sanat da sanatçı da bir değişimin, yenileşmenin içindedir.

Evet, 2017'de çıkan ilk şiir kitabım Gülbahar'da ağırlıklı olarak hece ile yazılmış şiirler var. Serbest şiirler de öyle kayda değer şiirler değil zannımca. Bunu şimdilerde çok daha net görüyor, anlıyorum. İkinci şiir kitabımda ise hece ile yazılmış şiir yok gibi. Bu değişimin doğal olduğuna inanıyorum.

Edebi çalışmalarınızın yanında bir de Yarpuz Edebiyat Dergisi'nin genel yayın yönetmenliğini devam ettiriyorsunuz. Sözü aslında dergiciliğe getirmek istiyorum. Sahi Yarpuz'un doğuşu nasıl olmuştu? Buradan başlayarak biraz da günümüz dergiciliğini konuşalım isterseniz.

Cemil Meriç, dergileri "hür tefekkürün kaleleri" olarak niteler. Bu sözü söylediğinde Türkiye'de dergiler ne kadar nüfuz sahipti bilemiyorum ama günümüz tam anlamıyla bir "dergi cumhuriyeti"ne dönüşmüş durumda. Dergilerin - matbuu ve e-dergi - düşün ve yazın ırmağımızın debisini yükselttiği muhakkak. Edebiyatın nabızı dergilerde atıyor. Yarpuz da onlardan biridir.

Serveti Fünûn ile başlayan edebiyat dergiciliği yıllarca bir "okul" gibi düşünülmüştür. Bu okul içinde eserleri yaymlanan sanatçılar o "okul"un, "ekol"ün çizgileri içinde sanatsal etkinliklerini sürdürmüşlerdir. Bu da edebiyatımızda farklı sanat anlayışlarını çeşitlendirmiştir. Edebiyatımızın 1980 sonrasındaki çeşitliliğini dergilere borçluyuz diyebilirim.

Anadolu'da kısıtlı imkânlarla çıkan onlarca dergi, rüşdünü kanıtlamış sanatçıların yer bulduğu çeşitli ulusal dergilerin alt yapısını oluşturuyor. Çıta atlamak isteyen sanatçılar kendi hedeflerini yükseltmek zorunda kalıyor. Bu da edebiyatımızın kalitesini olumlu yönde etkiliyor.

Yarpuz'a gelince... Her şeyden önce edebi niteliğe haiz, mil-

li ve manevi değerlerimizle örtüşen her esere kucak açan bir dergidir. Öyle olmaya da devam edecektir.

Yarpuz'un on ikinci sayısında Yarpuz'un doğuşu ile ilgili bir yazı yazmıştım. İzninizle yazının tam metnini buraya alıntılar istiyorum.

"Bazı telefonlar, hangi uyarı ziliyle çalarsa çalsın, kısır yaşam dönüsünde hareketliliğin habercisi gibi çalar. Öyle bir telefon çalmasıydı iki bin on sekiz yılının ilk günü. Ocak ayının en soğuk günleriydi, hatta Afşin'e en çok karın yağdığı yıllardan biriydi.

Telefonun öbür ucunda biraz boğuk bir ses... Sevgili kardeşim, di-yordu; biz Afşin'e geliyoruz, şu an Göksun dolaylarındayız, eğer müsaitsen seninle de görüşmek isteriz.

Tayyib Atmaca'yla bin dokuz yüz doksanlı yıllardan yüz yüze değil ama gıyaben tanışıklığım vardı. Osmaniye'de Kırığı dergisini çıkarıyordu. Beğenisi kazanmışım ki Kırığı dergisinde bir şiirime de yer vermişti. Sonrasında Eskişehir'e gitmiş ve oradan Maraş'a geçmişti. Maraş'ta da boş durmuyor, altmış sayıyı bulan Hece Taşları dergisini çıkarıyordu.

Heyecan bastı tabii. Yasin Mortaş ile birlikte geliyorlardı. Dergilerden tanıyordum Yasin Mortaş'ı da. Fotoğrafta ilgilendiğini bilmiyordum o zamana kadar. Akşam namazından sonra Şadırvan Çay Evi'nde buluşacaktık. Daha başkaları da gelecekti: Haşim Kalender, Ali Başpınar (Çötelî Ali). Güzel bir tevaful yaşandı. Rahmetli Nurettin Ertekin'le karşılaştık. O zamana kadar ismen biliyordum onu. Nurettin Ertekin de bize katıldı. Hoş sohbetlerin sıcak ortamı Şadırvan'ı o gün pek soğuk bulmuş olmalıyız ki daha تنها, daha huzurlu bir şekilde sanattan edebiyattan ve şiirden konuşabileceğimiz bir yer aradık. Kimin fikriydi bilmiyorum, Pir Ali Camii'nin kuzey cephesinde bodruma iner gibi bir çay ocağında hem fikir olundu. Sanırım daha önceleri bu mahalde yoğurt pazarı varmış. Evet, burası biraz daha tenhaydı. Pek oturan da yoktu çay ocağında. Çay, bizim için demlendi, sobaya birkaç parça odun bizim için atıldı. Sırayla şiirler okuduk. Tayyib Atmaca ve Yasin Mortaş, atışma tarzında dörtlülükler okudu. Yasin Mortaş, şiiri okumuyor, adeta tüm dizeleri kalbine aktırıyordu. Haşim Kalender on dörtlü hece ile yazılmış bir şiir okudu. Çötelî Ali de -o küçük dev adam- en çok sevdiğim -Bambaşka - şiirini okudu: Nurettin Ertekin arada bir başını sallıyor, yaptığımız işin doğruluğundan bahsediyor, toplumu asla arka plana atamayız, diyordu. Tayyib Atmaca Afşin'de müthiş bir sanatsal potansiyel olduğunu ve bu insanların bir araya gelip birbirlerine şiirler okuması yönünde bizlere telkinlerde bulunuyordu.

Bir ara sohbet bireyselleşti. Tayyib Atmaca'ya günümüz dergilerinin atmosferinden, dergilerde çıkan şiirlerin kalitesinden, yazdıklarımıza kimsenin itibar etmemesinden yakındım. Sanırım epey sızlanmışım ki "Siz de kendi derginizi çıkarın." dedi. "Adı da Yarpuz olsun." Neden olmasındı. Hem yazar da şair de çoktu Afşin'de.

Sanırım bir buçuk saat kadar oturuldu. Çay ocağından çıktığımızda gökyüzü hâlâ soğuk pamuk eliyordu. Tayyib Atmaca ve Yasin Mortaş, Maraş yollarına düşmeden önce bir de dergi tutuşturdular elime: Yolcu dergisi. Haşim Kalender ve Çötelî Ali ile de vedalaştık.

Çok geçmedi, on gün, belki on beş gün. Arayan Tayyib Atmaca'ydı. Derginin görev taksimini de yapmıştı. Sahibi ve yazı işleri müdürü Halil Demir, danışma kurulu Haşim Kalender, Ahmet Süreyya Durna. Genel yayın yönetmenliğine de beni düşünmüştü. Ahmet Süreyya Durna da Haşim Kalender de şiirde belli aşamaları katetmiş iyi kalemlerdi. Halil Demir; gazeteci, haberci olduğu için Afşin içinde ve dışında tanımadığı kimse yoktu. Derginin sesini duyurma anlamında en ideal kişiydi. Hızına yetişmek mümkün değildi. Arı gibi de çalışkandı.

Yarpuz'un ilk toplantısını ocak ayının yirmi altısında Ahmet Süreyya Durna, Haşim Kalender ve Halil Demir'le yaptık. İki ay sonraki toplantı biraz daha kalabalıklaştı. Tayyib Atmaca ve Yasin Mortaş da katıldı. Yarpuz, e-dergi olarak çıkacak, basılı yayım olarak da çoğaltılacaktı.

Sosyal medyanın iyi taraflarından da istifade ettik. İlk romanını beklediğimiz şair Mehmet Binboğa'yı Eskişehir'de bulduk. Afsın ile ilgili başarılı anı/öykülerindeki akıcı dil ve bu topraklara has ondaki lirizm Yarpuz'u kanatlandırdı. Eklektik çizgisi kendine münhasır şair Oğuz Kayıran da derginin şiir duvarına sağlam tuğlalar koydu.

Türkiye'nin dört bir yayından eser gönderen sanat ve edebiyat yarenleriyle, hikâyecilerle ve şiir dostlarıyla çoğaldıkça çoğaldık.

Sevgili hocam, okurun hep merak ettiği konudur. Şairler, hikâyeciler, romancılar eserlerini ortaya koyarken nasıl bir ortamda, hangi ruh haliyle çalışırlar? Tabii her şairin nefes alıp verdiği kendine has bir şiir atmosferi var, kendine has şiir dili var. İlker Gülbahar'ın şiirleri nasıl doğar, kâğıda nasıl dökülür, kelimelerini nasıl seçer?

Tarık Buğra vefat ettiğinde iki işaret parmağının ucu daktilo kullanmaktan neredeyse tamamen küt olmuştu. Orhan Kemal, sabahın dördünde başlarmış yazmaya. Orhan Pamuk, Kar adlı romanı yazmak için bir ay Kars'ta kalmıştı.

Yazmak, komplike bir yaşantı gerektiriyor da her şeyin aynı anda olmasını gerektirmiyor. Sait Faik'in Haritada Bir Nokta adlı öyküsündeki meşhur cümleyi bilirsiniz: "Yazmasam deli olacaktım." Yazma serüveninin özü bu hikâyede gizlidir. Bu, yalnızca Sait Faik için değil, tüm yazarlar, şairler için geçerlidir. Yaşamın her alanında - spiritüel, dinsel, toplumsal - karşılaştığımız iç huzursuzluk anlarının doğal sonucudur yazmak. Huzursuzluk, insanın düşünce dünyasında yaralara neden olur. Yara, ancak yazmakla sağılır. Yara ne zaman canımı yakarsa işte o zaman benim için yazmak kaçınılmazdır. Yazmak için zaman tayini yaptığım çok az olmuştur. Hayatın her anında şiir dizesi veya öykülere kesitler ararım. Bulduğum anda, unutmamak için bir yerlere not ederim. Bu genelde cep telefonum olur. Yakaladığım dize veya hikâyenin kesitini zihnimde günlerce evirir çeviririm. Yani yazacaklarımı önce kafamda bitiririm. Ne zaman ki olgunlaştı, işte o zaman onu yazıya dökerim. Olgunlaşan eser beni uyutmaz. Zaman, gecenin ikisi de olabilir, sabahın altısı da.

Sanatçının kişiliği/kimliği toplumun iyiliği, huzuru ve refahı üzerine kuruludur. İnsancıl düşüncelere sahip olmayan, hayvanlara zarar verelim diyen, doğanın katledilmesini savunan, insanı öldürmeyi amaç edinmiş bir sanatçıya rastlayamazsınız. Bununla birlikte sanatçı toplumda cereyan eden hiçbir olay veya duruma kayıtsız kalmaz/kalamaz. Bir şehit haberi, bir deprem veya salgın, hastalık felaketi nasıl etkilemesin ki şairi veya yazarı? 1999 depreminin vahametini, korkunçluğunu, sonuçlarını televizyondan duyduğum anda şu dizeleri yazmıştım: "gürültülü bir sessizlik / ayağa kalktı marmara'dan / ilerliyor kemikleri kıra kıra / parmak uçlarımin afrika'sına" Kelebek şiirimi de bir çocuk cinayeti haberini okuduğumda yazmıştım.

Şiirde sözcük seçimi, belki de şiirin ana damarı. Ana damarı sağlıklı olmayan bir şiirin uzun süre yaşaması çok zordur. Hece ölçüsünün piri Abdurrahim Karakoç bir şiirinde diyor ki: "Başımdan bir kova sevda döküldü / İslanmadım, üşümedim, yandım oy! / İplik iplik damarlarım söküldü. / Kurşun yemiş güvercine döndüm oy!" "Kova" sözcüğüne yoğunlaşalım. Estetik, söyleyiş, söyleyişteki ritim açısından belki de şiirde kullanılabilecek en son sözcüklerden biridir. Ama Usta, onu dörtlüğün/anlamın içine öyle bir sindirmiş öyle bir yedirmiş ki ne anlamı ne söyleyişi asla kulağımızı/zihnimizi tırmalamıyor. Bilakis insanı estetik cezbe sürüklüyor.

Yahya Kemal'in "Rindlerin Ölümü" şiirinin "Ve serin seriler altında kalan kabrinde" dizesinde geçen "serin" kelimesi

için yıllarca düşündüğünü biliriz. Bunun anlamı şudur: Şiirde sözcük seçimi ciddi ve uzun uğraşlar gerektiren bir işçiliktir. Zaman zaman bir sözcük için şiirlerimi bekletirim. Doğru sözcüğü bulamazsam o şiiri asla gün yüzüne çıkarmam.

Bir edebi ifadenin şiir olabilmesi için hangi nitelikleri taşıyor olması gerekir?

Her şiir olarak kaşıma çıkan söylem - eğer şiir olmuşsa - çağrışım, diyalektik, izleksel, söyleyici, derinlik, akış vs. her yönüyle bir bütünlük oluşturur. Bu özelliklere sahip yüzlerce, binlerce şiir var. Tabii hepsi kendi şiirsel bütünlüğü içinde. Bence şiirin en önde olması gereken başat özelliği "çağrışım" olmalıdır. Günümüzde maalesef ki manzumeleri, manzum hikâyeleri ve şiiri birbirine karıştırıyoruz. Şiir, bir şey anlatmaz; bir şey öğretmez. Şiir, çağrışım yaptırır. Söylenilmek istenileni dolaylamalarla, metaforlarla ifade edip olay veya olguların zihnimizde "asılı kalmasını" sağlayarak şiire ulaşabiliriz. Aksi takdirde ayakları yere basan söyleyişler şiir olarak düşünülmemelidir.

Şiirde derinlik, özgünlük ve kalıcılıktan giderek uzaklaşıyoruz. Bunun temelinde yatan sebepler nelerdir?

Birçok sebepten bahsedebiliriz. Sondan başlayayım. Dördüncüsü: Şiirin en önemli meşgale olarak görülmemesi. Şiirin, insanın kendisini rahatlatması/deşarj etmesi şeklinde algılanıp yazılmaya çalışılması, şiirdeki kaliteyi düşürüyor. Şair, şiir yazma işini birincil uğraş olarak görmüyor. Boş zamanını değerlendirerek bir hobi gibi değerlendiriyor.

Üçüncüsü: Sanata, sanatçıya, edebiyata, şiire verilen değerin azlığı. Şiir yazarları önemsememek, şiir yazmak genç işidir, yaklaşımlarında bulunmak tabii ki şairleri olumsuz etkiliyor. İltifat marifete tabiidir. Değer görmeyen şairler şiirlerinde yeterli yoğunlaşmayı sağlayamıyor. Bu da derinlik, özgün ve kalıcı olmayan, zayıf şiirlerin doğmasına neden oluyor.

İkincisi: Yetersiz emek. Bazı şiirler çok kısa sürede yazılabilir ama bazıları günlerce, aylarca tamamlanamaz. Şairi bu şiirle uğraşmaktan, emek vermekten vazgeçer; ya şiiri hamken yayımlar ya da siler atar.

Birincisi: Teknolojinin şairleri de sabırsızlaştırması. Sosyal medya sayesinde birçok imkâna ulaşan şairler kendilerini göstermek adına aceleci davranıp şiirleri bir şekilde paylaşmak/yayımlamak istemesi.

Sevgili hocam, bir edebiyat öğretmeni olarak her gün gençlerle iç içesiniz. Gençleri edebi çalışmalar noktasında nasıl görüyorsunuz? Ben gençlerin sevimsizce eleştirilmesine karşıyım. Eleştirilmesi gerekenler biz büyükleriz aslında. Gençlere hem okuma hem de yazma noktasında edebiyatı sevdirebilmek için pratik olarak yapabileceklerimiz nelerdir?

En çok sızlandığımız, yakındığımız durum. Toplum olarak az okuyan bir yapımız var. Muzdaripiz, eksiğiz, asla tam olamadığımız...

Kitap okumayan insanın hep kendini tekrar ettiğini, hep aynı sözcüklerle konuştuğunu, böyle insanların sıkıcı hale geldiklerini anlatabilmeliyiz gençlere. Kitapların içindeki dünyanın hakiki dünya olduğunu verebilmeliyiz. Anne, baba ve tabii ki öğretmenlerimiz sayesinde başarabiliriz.

Okullarda yapılabilecek şiir dinletilerinin en etkili yöntem olduğunu düşünüyorum. Serbest konulu - serbest konulu diyo-

rum, çünkü ısmarlama olarak verilen tema ve konuyla oluşturulan eserler pek nitelikli olmuyor - şiir ve hikâye yarışmaları da gençlerin edebiyata olan ilgisini artırabilir. Gençleri, şair ve yazarlarla karşılaştırmak edebiyata olan ilgilerini artırabilir.

Gençlerin şiire ilgisini nasıl buluyorsunuz?

Şiiri seven gençlerimiz maalesef ki az. Günümüz gençliği daha bir maddeci. Bunda kimsenin kabahati yok. Küreselleşen, değişen dünya düzeni içinde insanlar da maalesef ki şartlara uyum sağlıyor. Gençler “Yaptığım işin bana ne getirisi var?” gibi yanlış bir algı içindeler. Yetişkin bir insanın özellikle de aşk şiiri yazmasını yadırgıyorlar. Ama umutsuz değilim. Az da olsa şiirin insanı bambaşka yerlere getirdiklerini görebiliyorlar.

Bizim her söyleşide misafirlerimize sorduğumuz değişmeyen klasik iki sorumuz var sevgili hocam. İşte ilk sorumuz: Siz, İlker Gülbahar ile söyleşi yapıyor olsaydınız ona soracağınız en can alıcı soru ne olurdu?

Kendi kendimle söyleşi yapsaydım şu soruyu mutlaka sorardım diye düşünüyorum: Eserlerinizi oluştururken sözcük seçimindeki tavrınız/duruşunuz -sözcüklerin Türkçe/Arapça/Farsça oluşları yönüyle nasıldır?

Şairler ve yazarlar dil işçileridir. Dil, onların omuzlarında yükselir. Bu yüzden dilimize tamamen yerleşmiş ve alternatifi olmayan sözcükleri ayrı tutuyorum, sözcüklerin Türkçesini kullanmaktan yanayım. Hangi dilden gelirse gelsin, gelens özcüklerin girdiği dilin gelişimini olumsuz etkilediğine inanıyorum. Sosyal, kültürel etkileşimde bulunduğumuz toplumların dillerinden etkilenmemek mümkün değil ama bunu en aza indirmek, Türkçe köklerden yeni sözcükler türetmek dilimizi zenginleştirecektir. Divan şairlerinin etkisiyle dilimize giren yüzlerce/binlerce sözcük var. Bu sözcükler dile elbette farklı boyut kazandırmıştır, hayal dünyamızı zenginleştirmiştir lakin dilimizdeki Türkçe sözcük sayısının artmasını baltalamıştır. Divan şairleri divanlarını Türkçe sözcüklerden ödün vermeden oluştursalardı dilimiz şu anki bulunduğu noktadan çok çok daha iyi bir konumda bulunabilirdi.

Misafirlerimize sorduğumuz ikinci değişmeyen klasik soru şu: En çok sevdiğiniz şair ve onun en çok sevdiğiniz şiiri hangisidir? Sizi neden bu kadar kendisine celbeder?

Her şiir kendi anlayışı içinde değerlendirilmeli. Yani Divan şiirinin hayal dünyasına ve iç ahengine, İkinci Yeni’nin imgelerine, halk şiirinin duru söyleyişine hayran kalmamak mümkün değil? Bu yüzden beğendiğim şiir sayısını tek bir şiire indirmem çok zor benim için. Kızılırmak Kıyıları, Cebeci İstasyonu ve Sen, Sakarya, Ben Orhan Veli, Hancı, Göge Bakma Durağı, Fuzuli’nin Beni candan usandırdı... Sessiz Gemi, Kerem Gibi, Celladıma Gülümserken ... , Ben Sana Mecburum, Sevgilerde, İdiller Gazeli, Sürgün Ülkeden, Doğunun Sevdaları, Kar, Han Duvarları, Otuz Beş Yaş... şiirleri ilk aklıma gelenler. Liste sayfalar dolusu uzar gider.

İlker hocam, tekrar çok teşekkür ediyorum. Son olarak okurlarımıza iletmek istediğiniz bir mesajınız varsa, söyleşimizi onunla tamamlayalım isterseniz.

Sanatın birleştirici, kaynaştırıcı, sevgiyi arttırıcı, kötülükleri giderici, toplumsal hastalıkları tedavi edici yönü var. Bu duygularla Gergef etrafında toplanmış dergi okuyucularını sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Röportajı gerçekleştirme fırsatı veren siz değerli hocam Recep ŞEN’e ve dergiyi sırtlayan tüm yürek dostlarına sonsuz şükranla...

GASP

Yasin MORTAŞ

şiiir ışıkları kırılmış
camları bakış hırsızlığıyla sırlanmış
bir yer deyim

bir güle
zorla
dikenin yumuşaklığı
ezberletilen o bağban
ben değilim

ve bebeğe
emzik diye verilen kurşunların
eritildiği yer deyim

“Ben bende değilim bu gün”
kanıma
çöreklenmiş yılanların
vakti zehirlediği

ve
yağmurları ertelenmiş
bir göğün
dudaklara çöl diye sürüldüğü yer deyim

ben
su ile teyemmüm
toprak ile abdesttin
tazelendiği

acının cazibesi
ve Eyüp ağrılarının
tahammülle ovulduğu

yer deyim

beni bana getirin/ haydi
ben bendeyim bugün

BİR SEVDADIR OKUMAK

Hayrettin DURMUŞ

Yüreklerimiz bombalanıyor her gün... İnsanlar sıcak savaş dönemlerinde düşen bombaları görürler de, soğuk savaş dönemlerinde başımıza yağın bombaların genellikle farkında olmazlar. Her gün binlerce söz, resim, melodi ve filmle beynimiz bombardımana uğrar. Bunların hangisi faydalı, hangisi zararlı, nasıl ayırt edeceğiz? Elimizdeki ölçü ne olacak? Adam sarrafı olmak için elimizde bir mihenk taşı olmayacak mı?

Kutsal kitabının ilk emri “Oku!” olan bir toplum; bugün, onu okumaya teşvik eden, şahsiyetini ve yapısını geri kazanma hususunda okumanın önemini ona açıklayacak kimselere ihtiyaç duyması ne acıdır.

Okumak nefislerimizi inkılâba uğratmaktır. Okumak hayat anlayışınıza her gün yeni bir renk ekleme. Okumak tazelenmektir, olgunlaşmaktır. Okumak sorgulamaktır. Önümüze yığılan bilgilerin, efsanelerin, kabullerin ve dayatmaların sınanması, gönlümüzdeki gizli putların kırılması demektir. Okumak uyanıştır, diriliştir. Kısacası bir sevdadır okumak.

Cemil MERİÇ “...Uğrunda kaç gün aç kaldın? Hangi zillate katlandın? Sana yetiyor mu bu kitap? Bütün canlı hayaletlerden uzak onunla bir mağarada yaşayabilir misin? O kitap senin değil dostum! Açmayacaksın kapağını, okumayacaksın. Okusan da seninle konuşmaz. Hafızan kitap kapakları ve fihristlerle dolu. İsimler, isimler... Sonra boşluk. Sen kitabı cildine, insanı kürküne, postuna göre değerlendirerek kadar çocuksun.”¹ derken ne kadar haklı.

Kitap; “susturduğunuz zaman sessiz, konuşturduğunuz zaman konuşan, meşguliyetiniz varken sohbet başlanmayan, çalışma zamanında sizi rahatsız ermeyen, kendisi için giyinip süslenme ve utanıp sıkılma zahmeti gerektirmeyen bir gece misafiri, yüzünüze karşı dalkavukluk etmeyen bir arkadaş, azdırıp saptırmayan bir dost, bıktırıp usandırmayan, münafıklık yapmayan ve size karşı yalan söyleyip dolap çevirmeyen bir yoldaştır.”²

KUR’AN’IN OKUMAYA BAKIŞI

Okumak konusunu irdelerken zihnimize ilk gelen soru şu: Kur’an’ın ve Hz. Peygamberin okumaya bakışı ne?

Kur’an-ı Kerim; bitmeyen, çok tekrarlar eskimeyen, bağışları tükenmeyen, ışığı hiç sönmeyen, her daim taze bir kitaptır. Bu kutlu kitabın soylu ışıkları Nur dağından, Hira mağarasından parlamaya başlar-ken inen ilk ayetler şöyledir:

“Oku! Yaratan rabbi’nin adıyla oku! O, insanı bir kan pıhtısından yarattı. Oku! İnsana bilmediğini belleten, kalemle yazı yazmayı öğreten Rabbin sonsuz kerem sahibidir. Sakın okumazlık etme! Çünkü insan muhakkak azar.”³

İlk emrin “Oku!” olması dikkât çekici değil mi? Evvela “okuyun” diyor bizim dinimiz. Allah’tan en çok âlim kullarının korktuğunu bize Rabbimiz bildiriyor. “Oku” emriyle insanlığa sunulan bu dini, geri kalmışlığımıza sebep olarak görmek, yaftalamak kimin haddine? Görünen manzara ne olursa olsun, dünya Müslümanları hem kendilerini hem de insanlığı cehalet bataklığından okuyarak kurtaracaklardır.

Önce okumayı emreden sonra da “kalemle yazı yazmayı öğreten” şanı yüce Mevla’mızın emirlerinin gerçek hikmetini ancak kendisi bilir. Bizim anladığımız şu ki ciddi yazılar yazabilmek için önce çok iyi bir okuyucu olmamız gerekmektedir. Okumayan, sağlam kaynaklardan beslenmeyen kimselerin kalem oynatmaları kolay olmaz. Kalem ile yazı yazmak Allah’ın bizlere bir ikramıdır.

PEYGAMBERİMİZİN OKUMAYA VERDİĞİ ÖNEM

Hız. Peygamber buyuruyor ki:

“İlim amelin önündedir; amel ilme tabidir.”⁴

Bedir zaferinden sonra esirlikten kurtulmak için 4000 dirhem gümüş parayı ödeyemeyenlere Hz. Peygamberin yaptığı uygulamayı bir hatırlayalım:

Her Mekkeli esir, Medine'deki Müslüman'ların çocuklarından on kişiye okuma yazma öğretmek suretiyle serbest kalmıştı. Yani hürriyetlerinin bedelini okuma yazma öğretmek kazanmışlardı.

Savaş sonrasında bile çocukların okuma yazma öğrenmelerini (öğretenler müşrik olduğu halde) sağlayan bir peygamberin ümmetine çocuklarını okutmamak, cahil bırakmak yakışır mı?

Hz. Peygamberin insanlığa sunduğu hazineleri kültür hayatımızdan çekip alsak acaba geriye ne kalır? Bu soru üzerinde biraz düşünelim...

KENDİNİ VE KÂİNAT KİTABINI OKUYABİLMEK

Atalar "En büyük âlem senin içinde gizlidir" demişlerdir.

W. Channing diyor ki: "Okumasını bilersen her insanın bir kitap olduğunu göreceksin." Bu gerçeğin idrakinde olan Cemil Meriç de "Her kitapta kendimizi okuruz" diyerek aynı hususa çeker dikkâtimizi.

"Kesin olarak insanlar için yeryüzünde ayetler vardır. Kendi nefisleriniz de öyle. Görmüyor musunuz?"⁵

"İnsan nasıl yaratıldığına bakmıyor mu?" ihtarına ne zaman kulak vereceğiz?

Meşhur tefsir âlimlerimizden Elmalılı M. Hamdi Yazır "Kitabın kitap olması için bilfiil yazılmış olması şart olmadığı gibi okumak için de yazı mutlaka şart değildir" der.⁶

Şimdi gel de "A benim bahtı yârim/ Gönülümün tahtı yârim/ Yüzünde göz izi var/ Sana kim baktı yârim" manimizi hatırlama. Demek ki okuyabilirsen yüzlerdeki göz izi de okunabiliyormuş...

Okumamanın bu yönünü ihmal edersek Cemil Meriç'in "Kendi üzerinde düşünmekten vazgeçen toplumlarda kültür bir tortu, bir teferruat ibaretir."⁷ kanaati gerçek olur Allah korusun.

Sözün kaynağı neresi? Konuştuğumuz bunca sözü, yazdığımız bunca kelimeyi bize kim veriyor?

Nerden geliyor bu sözler? Biz susalım, Yunus Emre'miz versin cevabı:

"Ey sözlerin aslın bilen, gel de bu söz kandan gelir?

Söz aslını anlamayan sanır bu söz benden gelir.
Söz karadan aktan değil, yazıp okumaktan değil
Bu yürüyen halktan değil, Hâlık avazından gelir."

Zaten Yunus'a ne okuyalım diye soracak olursanız:

"Okuna Kur'an u Yasin, kulak urup dinleyesin
Dağca günahlar yuyasın, tanla seher vaktinde dur.

Okuna hadis ü kelâm, diyeler aleyhisselam,
Âşık isen belli bilem, tanla seher vaktinde dur."
diye cevap verir size. "Ben çok kitap okuyorum" diye böbürlenmeye kalkışırsanız yine Türkmen kocası Yunus Emre çıkar karşınıza ve "Ey çok kitap okuyan sen kim tutarsın bana dak / Sırrı ayan ister isen gel aşktan oku bir sebak." diyerek aklınızı başınıza getirir.

Yüceler Yücesi, hiç birimizi bir Orta Anadolu türküünde söylendiği gibi "Hem okudum hem de yazdım / yalan dünya senden bezdim..." diyenlerden eylemesin.

1. Cemil MERİÇ. Jurnal 1 s.290-291

İletişim Yayınları

2. El Cahiz. Kitap Okuma Şuuru. Selim Çoraklı, Marifet yayınları. s.41

3. Kur'an 96/1-6 (Alâk Sûresi)

4. Rasulullah'ın Davet metodu. Prof. Dr.

Ahmet Önkâl. Esra yayınları, s.113

5. Kur'an 51/20-21 (Zâriyât Sûresi.)

6. Hak Dini Kur'an Dili. C:8 S: 5949

7. Cemil Meriç. Bu Ülke. s.297

BİR GARİP SEYYAHIM

Recep ŞEN

yaşlandıkça çekemez oldu yollar kahrımı
hasretle beni bekler oysa sırlı şehirler
beni bekler tarihi arastanın çaycısı
ince belli bardakta buğulanan muhabbet
lavanta kokuları macunlar baharatlar
tezgâhta zikre durmuş kehribardan tespihler
beni bekler köşede hüznü begonyalar
taş kemerlere sinen asırlık hikâyeler
güneşi kiskandırır yüzündeki sıcaklık
rahmet-i rahman yansır devirler ötesinden
bilirim beni bekler şiirlere renk olmuş
kitaplarda yaşayan erdem yurdu şehirler

bir zamana düştük ki zamanın ruhu yitti
öğütölmüş anılar ambarı şimdi toprak
bahçesinde huzurla çocukları gözleyen
cumbalı konakların pencereleri nemli
aynının kıyısına ilişen fotoğrafta
puslu bir hatıradır dünden geriye kalan
apartmanların soğuk duvarlarına çarpar
içimden göğe doğru ağın hayal kuşları
düşler ah yitik düşler cam fanuslarda mahpus

çılgılığını fısıldar kulağıma rüzgârlar
kurnasından gözyaşı süzülen çeşmelerin
yüreğimi kanatır çiçeklerin sancısı
kim bulacak postada kayıp kartpostalları
ben bu kanepelerde miskin gibi oturup
ömürünü tüketecek adam değilim beyim
alıp kaçırsın beni trenler otobüsler
seherde çağıl çağıl şiir akan ırmaklar
şehirler yapayalnız kalmasın meydanlarda
direnirken modernlik kandırmacalarına

NİLÜFER (Öykü)

Bengül ALKAN

Hastanenin kasvetli havası, ölüm sessizliğinde bir tül örterken şehrin üzerine, Aslı Hemşire nöbetçiydi bu gece yine. Şu ana dek bir vukuat yaşanmamış olmasının verdiği rahatlamayla internetten alışveriş yapmaya başladı. Derinden derine gelen bir ses, irkilmesine sebep olunca kulak kesildi etrafa. Herhangi bir hareket oluşmayınca da tekrar alışverişine devam etti. Ancak ses; öncekinden de şiddetli ve peş peşe tekrar edince huzursuzlukla koridora bir göz atmak için yerinden kalktı. Hayret! Olağan dışı hiçbir belirti yoktu. Sınirleri bozuldu. Son zamanlarda çok fazla hastaları düşünür olmanın etkisiydi bunlar, uzaklaşmalıydı bir süre işten. İçeriye geri dönmek için kapı kolunu çevirdiğinde, kilitli olduğunu fark etti.

“Kim var içeride? Sibel sen misin? Bak hiç şakanın sırası değil!” Herhangi bir karşılık gelmeyince alt kattaki görevliyi çağırdı. Elindeki aletle kısacık bir zaman diliminde açtı kapıyı adam. Aslı Hemşire gördüğü manzara karşısında donup kaldı. Beyaz, yerleri okşayan elbisesiyle; masanın üzerinde, bacaklarını karnına kadar çekmiş ve ellerini dizlerinde kenetlemiş Nilüfer oturuyordu. Ürkütücü bir film karakterini anımsatıyordu bu haliyle. Kollarından aşağıya doğru savrulan kirden gerçek rengi belli olmayan saçlarının arasından, kin ve öfke saçan bakışlarla bir noktaya kenetlenmişti. Karnından konuşur gibi anlamsız sözler kaçıyordu dişleri arasından, bir yandan da ileri geri sallanıp duruyordu.

“Geldi, geldi o geldi işte!”

Üzerinden, şaşkınlığı çıkarıp atan hemşire, düğmeye basıp odayı aydınlattı. O sırada, “Nilüfer! Seni arıyorum her yerde gece gece. Kalk, yürü odana gidiyorsun!” diyerek içeriye girdi hasta bakıcı soluğu burnunda.

“Kurtar beni! Kötü adam yine geldi!”

Bir saniye olsun gözlerini ayırmıyordu hemşireden, sadece yalvarıyordu. Rahatsız edici bakışlardan kurtulmanın çaresi olarak hasta bakıcıya dönen hemşire:

“Alın odasına götürün hemen. Ben de geliyorum şimdi.”

Gerekli malzemelerin olduğu çantayı alıp alelacele Nilüferin bulunduğu zemin kata indi. Bu kat; insanı en mutlu anında bile kedere sürükleyebilecek marifetlere sahip, tüyler ürpertici seslerden ve hastalardan oluşuyordu. Nilüfer’in odası, koridorun en sonunda bulunan sağdaki odaydı. Hızlı adımlarla gelip camlı bölmeden izledi bir süre olanı biteni. Odanın duvarları gibi yatak ve yorgan da bembeyazdı. Yatağın üst tarafındaki ufak, demirli pencereden ürkerek giren gün ışığı olurdu yalnızca zamanı hatırlatan. Nilüfer; yatağın üzerinden demirlere ulaşip var gücüyle sarsıyor, ürkütücü tiz kahkahalarından birini atıyordu. Demirlere vurmaktan kan doldu avuçlarına. Ardından yerde bir bebek gibi emeklemeye, her hamlede; kâh gülüp kâh ağlamaya, tuhaf sesler çıkartmaya devam etti.

“Nefret ediyorum senden, giittttt! Gitsene beee! Bırak beni bıraaakkk!” Haykırışlar eşliğinde hızla ayağa kalktı ve ekseni etrafında dönerek çılgılık atmaya devam etti. Tüm olanı biteni izlerken hasta bakıcının sesiyle kendisine geldi Aslı Hemşire.

“Gel Hemşire Hanım, biz tutarız şimdi onu. Kafa mı bırakır bunlar insanda?” İçeriye giren adamı görünce Nilüfer:

“Gidin, pislikler, defolun yanımdan! (Efendim, geldiler ne yapmalıyım? Peki, efendim!) diyerek kendisinden başka kimsenin görmediği biriyle konuşuyor, ondan talimatlar alıyordu. Elini kolunu tutup yatağa bağladılar. Yattığı yerden kalkmaya çalışsa da boşunaydı, kemer buna mâni oluyordu. Aslı, gülümsemeye çalışarak yaklaşip sakinleştirici verdi Nilüfer’e. Göz kapakları ağırlaşırken mırıldanarak:

“Hemşire kız, biliyor musun? Ben aslında deli değilim. Bunlar beni burada zorla tutuyorlar. Bilmiyorsun sen, ben çok önemli biriyim. Güçlüyüm ben. Ama sen sakın kimseciklere söyleme. Yoksa efendim çok kızar bana!”

“Merak etme söylemem. Haydi, uyu şimdi. Kapat gözlerini.”

Aradan üç gün geçti. Yine Aslı Hemşire nöbetçiydi. Elindeki tepside yemek ve ilaçlar, camlı bölmede durup izlemeye başladı. Ve yine efendisine bir şeyler anlatmakla meşguldü Nilüfer.

“Hayır... Hayır... Yalvarırım affedin beni.”

Can kulağıyla bir süre dinledikten sonra olduğu yerde büzülüp dertop bir halde küçüldükçe küçülüyordu kadın.

“Evet, ben bir köpeğim. Doğru ama o yaptı. Kötü birisi o, beni sevmiyor hep kıskanıyor.”

Kendisine seslenen hemşireyi duymuyor, ruhu başka yerlerde seyahat ediyordu. Bir defa daha seslendikten sonra camlı kısma peş peşe sarsıntılı yumruklar attı Hemşire. Ancak Nilüfer kendinde değildi.

“Defol git defol!”

Koşarak yatağın başucuna oturdu. İleri geri hareket etmeye başladı. Bu yaptıkları ona zevk mi yoksa acı mı veriyor anlamak mümkün değildi. Aslı, dehşetle izlemeye devam etti. Nilüfer; gittikçe hızlanmış, tiz ve aralıksız çığlıklar atıyordu. Birden doğrulup kendisini yüzükoyun duvara yapıştırıp sürünmeye başladı ritmik hareketlerle ve gittikçe hızlanarak. Çığlıkları hayvani zevkine eşlik ederken bir anda sustu. Başını duvara vurmaya başladı ardından.

“Salak, yapma dedim sana yapma! Ama güzeldi, o yüzden oldu hepsi. Hem ben istediğimi yaparım, sana ne? Ben mühim biriyim, dünyanın bana ihtiyacı var! Bırakın gideyim.”

Biraz olsun sakinleştiğini gören Hemşire içeriye girdi. Hemen ardından da hasta bakıcı. Adamı gören Nilüfer:

“Gitsin o gitsin! Sırlarımı doktora söylüyor. Hemşire kız kurtar beni kurtar. Doktor hepimizin düşmanı! Efendim söyledi bunu. Hem bir de (fısıltılı bir sesle) o doktor bana saldırmaya çalıştı! Çok kötü bir adam o!”

“Tamam Nilüfer, sen merak etme, söz kurtaracağım seni bu adamlardan. Ama sözümü dinleyip ilaçlarını içmelisin.”

Fısıltıyla “O burada. Hey sessiz ol! Doktorun yaptıklarını duymasın, sonra bana kızar. Kocam da bana kızardı hep, efendim de kızıyor. Doktor bana çok güzelsin dedi. Daha neler neler dedi. Bebeğimi ben öldürmedim ki! Doktor ya da kocam öldürdü kesin!” Kendini harap ederek ağlamaya başladı.

“Neden öldürdünüz bebeğimi? Katiller! Ne istediniz?”

Birden sakın bir sesle:

“Geçen yaz içememiştim. Deniz suyu çorbası istiyorum. Ne olur bana o çorbadan yap anneciğim, bol köpüklü, dalgalı ve ılık olsun.” Sözlerini bitirtip cenin pozisyonunda yatağın içine girdi.

Hemşire:

“Haydi, iç canım şunları. Tamam, çorba yapacağım sana.”

Ertesi sabah Nilüfer’in ziyaretçisi vardı günler sonra. Aslı Hemşire; hem bu haberi vermek hem de nöbetini devretmeden önce ilaçlarını içirmek için Nilüfer’in odasındaydı. Onu gören Nilüfer, gözlerini kocaman açıp:

“Saçların nerede? Kel olmuşsun!” dedi.

“Hayır, kel değilim. Saçım var.”

“Yok işte! Yalan söylemem ben. Anne sen neden küçük kızına hep kötü davranıyorsun? Oyunağım nerede?” (Efendim, o benim dostumdur kızmayın. Hayır... Hayır! Bunu istemeyin benden!)

“Nilüfer! Efendine söyle, biraz beklesin. Bak seni eşin görmek için geldi. Haydi, gel benimle.”

“Anne, benim eşim yok ki!”

Hayret içinde ellerini iki yana açarak:

“Anneee! Gitmeyelim ne olursun!”

“Tamam, gel, gezmeye gidiyoruz.”

Gezmeye gidileceğini duyunca Hemşireden önce odadan çıkmaya çalıştı. Bir yandan da:

“Anne, ben kaç yaşıdayım?”

“Otuz üç.”

“Hayır! Sen nasıl annesin be! Beş yaşındayım ben. Pis yalancı. Sen kocamı ayartmıştın zaten. Kızımı da öldürdünüz. Şimdi de doktorla birliksin! Efendim bilir her şeyi, o hiç yalan konuşmaz!”

Ziyaretçi odasına geldiklerinde, üzerinde pembe renk, tuhaf bir elbise bulunan bir hastanın; uzun boylu, genç ve yakışıklı bir adama sarılarak ağladığını gördüler. Pembe elbiseli kadın:

“Sevgilim, seni yıllar yılı bekliyordum. Neden bu kadar geç kaldın?” diyordu.

Genç adam ise; kadının kolları arasında hiçbir şey söylemeden, öylece hareketsiz duruyordu. Adam başını sağına çevirince Nilüferle göz göze geldi. Nilüfer bir hamlede kadını yere düşürüp yerlere kadar eğilecek selamladı adamı.

“Babacığım hoş geldiniz!”

“Kalk ayağa Nilüfer.”

Komuta anında uyup, ellerini birleştirip beklemeye başladı uysal bir kedi gibi.

“Babaaaa! O doktor var ya! Ben onla evlenmiştim ama boşandım. Bebeğimi kaçırdı o.”

Aldırış etmeyen adam:

“Nasılsın Nilüfer?”

Korku dolu gözleri ve şaşırtıcı şekilde sağlıklı gözükten tavırlarıyla Nilüfer:

“Baba, bak dinle beni. Doktor ve adamları çok tehlikeli. Annem bile gizlice hemşire kılığına girip beni koruyor. Kurtarmalısın beni babacığım.” dedi.

Ancak birden gelen sağanak gibi “Gelme git, gelmeeee!” Hiç kimsenin görmediği biriyle cebelleşiyordu şimdi.

“Sakin ol canım. Uslu bir kız ol, üzme insanları. Şimdi gitmem gerekiyor.”

Genç adamın ayaklarına kapanıp:

“Babacığım gitme, burada bırakma beni!”

İç parçalayıcı haline daha fazla dayanamayan Hemşire, alıp odasına indirdi Nilüfer’i.

Ardından, üzüntülü gözlerle bakakaldı adam...

Nilüfer; sırt üstü yatıp tavanda belirlediği bir noktaya gözlerini dikip şiddetli kahkahalar eşliğinde, gördüğü yüzlerle konuşuyordu.

“Hoş geldiniz!” diyerek ayağa kalktı. Odanın orta yerine gelip tuvaletini yapmaya başladı. Akan sıvıya bakıp:

“Anne anneeee!”

Sürekli tekrar eden çağrılarının sonunda Aslı Hemşire camın ardında göründü.

“Anne nerede kaldın? Niye her yer sarı? Bebeğim okula mı gitti?”

Hemşire sessizce dinleyip cevap vermedi.

“Heyyyy! Kime diyorum! Çok pis kokuyorsun sen! Anneler böyle kokmaz. Sen annem değilsin, gelme gelmeeee!”

Bağırarak eliyle bir yeri işaret etti. Tuvalet artığıydı gösterdiği.

Hemşire:

“Nilüfer, gel seni yıkayalım. Ama uslu olacaksın.”

“Tamam.” Yanıtını verdi, yüzünde içten pazarlıklı bir tebessümle:

“Ama adamlara haber verme anneciğim.”

“İyi, olur.” dedi hastasına acıyan Aslı Hemşire.

İkisi banyoda yalnız ve etraf sessizdi. Sıcak suyu ayarlamak üzere arkasını döndüğü an, ensesine sert bir darbe indi Aslı’nın. Yere düşüp baygın halde kaldı bir zaman.

“Hahaha efendim! Bakın işte başardım. Görev tamamlandı!”

Daha önceden keşfettiği banyo penceresinden kaçıp gitti. Etraf kapkaranlık, pencereden içeriye dolan rüzgâr ise ılıktı. Esen rüzgârdaki arayıp durdular Nilüfer’i fakat izi bile kalmamıştı geriye.

Nilüfer; zafer kazanmış bir edayla efendisinin verdiği görevi yapmış olmaktan gururlu, sokaklarda dolaşıp durdu. Dışarıda kendisi gibi insanlar vardı ve mutlu olacaktı. Gecenin karanlığında, gökyüzünden yıldızlar toplayıp saçlarında biriktirerek dudaklarında bir şarkı, ıslık ıslık revan oldu yola.

Rüzgârın kollarında, derinden yaşamı çekti içine. Gelip geçen insanlar ya korkup kaçıyor ya da gülüyordu. Aldırmadı hiçbirine. Ayakları onu sabaha karşı şehir mezarlığına getirdi. Bir eylül ayında doğmuş, beş senenin sonunda yine bir eylül ayında ölmüştü. Kıvrık, siyah saçları vardı kızının. Kendisini; elinde beyaz bir yastık, kızının yüzünü kapatırken hatırladı. Sonrası çığlıklar... Sadece çığlıklardı! Toprağa elini sokup kızını kurtarmak istedi fakat başaramadı. Bunalmış yorgun yüreği, çılgınca çarparken;

canı deniz suyu çorbası çekti. Üstü başı toz, toprak içinde, onu kaldıran ayaklarına eşlik etti. Hiç itiraz etmiyor yalnızca izliyordu. Güneşin doğuşuna baktı, hayretle. Ve ayakları sahil yoluna getirdi. Kum ayaklarını üşütse de hoşuna gitti bu durum. Her yanı kir içindeydi. Denize girdi, dalıp çıktı defalarca. Kumsalla döndüğünde, ince beyaz elbisesiyle aynı rengi aldı teni. Saçları upuzun, siyah ve parlaktı artık. Aklında olan tek şey deniz suyu çorbasını içmekti. Kararlı adımlarla yürüdü suyun içinde. Ve avuç avuç aldığı suyu iştahla içti. Sahilden git gide uzaklaşıyor, dalgalara karıştıkça, şevkle sarılıyordu son görevine. Büyük bir dalga aldı götürdü onu. Kayboldu denizin maviliğinde. Çok istediği deniz suyu çorbasının tadı dudaklarında, günler sonra bulundu Nilüfer; morarmış ancak gülen bir yüzle.

PATIKADAKİ KAYIP TOZLU CEKET

Ahmet KAFKAS

sararmış benzin, sonbahar gelmiş,
anladım
bırakma ellerimi, gideceksin, biliyorum
yolu tamamladım
ötüşürken kiraz dallarında serçeler
bir mavi gökyüzü altında konaklamıştım gözlerinde
gözlerinden silinmiş izim
anladım
gitmek zamanıdır ey mevsimleri hoş eden
bitmeyecek sandığım neşeli günleri
tamamladım

karanlık gecede dolunay aramıştık
yıldızlar arasında
bir an duraklamıştım da sımsıcak nefesinde
üzerimden kokun kaybolmuş
anladım
yola revan olma vakti gelmiş
ey yol kenarında açan sarı çiçek
bitmeyecek sandığım patika yolları
tamamladım

uyanmıştık çiçekli nisan sabahına
serin bir akşamdan sonra
bir an bakakalmıştım kirpiklerinden
gözlerinin rengine
gözümden gözlerinin izi gitmiş
anladım
ceketi omuzlama vakti gelmiş
ey sırtımda kamburlaşan sevda
avuçlarıma doldurduğum gözyaşını
tamamladım

GÖLGESİNE RAZI BİR FESLEĞEN

Mustafa Erhan AK

“Mutlu aileler birbirine benzerler, her mutsuz ailenin
ise kendine özgü bir mutsuzluğu vardır.”
Tolstoy

90’lı yıllar...

O yıllarda ruhunu ütüsüz ve buruşuk gezdiren göçebe bir
şair...

Ve hayatının boy aynası bir kitap...

“Bu kitapta yer alan şahıs ve mekânların gerçekte alakaları tam-
dır. Kahramanları hep yanlış ata oynayanlardır: Kediler, ka-
dınlar, muhabbet kuşları, gözyaşları... Hepsi sahiden vardır ve
bir dönem yaşamışlardır. Şiirden haz etmeyenler, Grapon Ka-
ğıtları’nı yılbaşı ve diğer ehemmiyetli günlerde evi süslemek için
kullanabilirler ya da bir ruh çağırma seansında, inatçı ruhlara
seslenen uyduruk şarkılar olarak mırıldanabilirler.” İlk kitabı-
nın arka kapağında bu ilginç notu düşerek çıkar okur kar-
şısına Didem Madak. İlginçtir ki okuru bu eserle buluştu-
ran ise çocukken uzak ülkeler düşlediği ve ruhunda koca
gemileri birlikte yüzdürdüğü kendisinden altı yaş küçük
kardeşi Işıl Madak’tan başkası değildir.

Işıl. Uzun siyah saçlı kız

Bu rutubetli mektup selamlarla doludur.

Hüznümü assam kururdu ütü masasına.

Ama çoraplarım kurumayacak sabaha.

Hem bilirsin,

Yağmur kadar İzmirliyimdir.

Plastik gardırobumun karnı deşilmiş.

Sanki kanat çırpmaya hazır bir marti.

İşe yine geç kalacağım.

Kızarsa, müdüre bir parça gevrek atarım.

İzmir’ de simite gevrek derler,

Gevrek apayrı bir şeydir bizim burda.

Böyle mavi,

Böyle yeşil, böyle sarı değil.

Kara, kapkara büyü.

Ben de bundan sonra artık,

İnadına

Susamlı ve yoksul şiirler yazacağım.

Şiirlerinde siyah uzun saçlı kız olarak nitelediği ve ço-
cukluğunun mutlu günlerini temsil eden Işıl Madak, şiir
yarışmasına katılma hevesinde olmayan ablasını ikna
etmeyi başaramayınca çareyi ablasından gizli hazırladı-
ğı dosyayı -Grapon Kağıtları’nı- şiir yarışmasına gönder-
mekte bulur ve şairden habersiz olarak yarışmaya gönde-
rilen bu eser ödüle layık görülür. Aldığı ödülle edebiyat
dünyasında artık başarısı tescillenmiş olan şairin serüve-

ni daha sonraki yıllarda Ah’lar Ağacı ve nihayetinde Pul-
biber Mahallesi ile devam eder. Tâ ki kırk bir yaşında an-
nesinin yazgısını paylaşana kadar.

Ama yazgısını yaldızlı çokomel kâğıtları gibi,

Tırnaklarıyla düzeltemiyor insan.

*Yıllarca biriktirdim rengârenk çokomel kâğıtlarını kitap arala-
rında.*

Âşık olduğumda, çikolata kokardı kırmızı yazgım.

Hayatıma hayat diyemem artık.

Sarı yazgım her sonbahar onu biraz daha fazla, ömür yaptı.

Maviye de, yeşile de dili dönmez ömrümün artık

Didem Madak, otuz sekiz yaşında kanserden kaybettği ve
acısını bir ömür boyu yüreğinde taşıdığı annesi gibi kan-
sere yakalanır ve bu hastalığın pençesinden kurtulama-
yarak ne yazık ki aramızdan ayrılır. Didem Madak’ın şair
olmasındaki en önemli etken, annesi Füsün Hanım’dır.
Bir gün kardeşi Işıl ile teyzesinin evindeyken annesinden
geriye bir şey kalmadığından konu açılınca teyzesi, onlara
annesinden kalma el yazması bir şiir defteri ve annesine
ait Varlık Dergisi koleksiyonu verir ve o günden sonra şi-
irler yazmaya başlar Madak herhangi bir şairlik iddiasın-
da bulunmadan.

Ölen her kadın için şiir yazdım.

Onları Muc’a evin karşılığında verdim,

Çok ucuza.

Artık bütün üzgün oluşlarımın adı: Anne!

Kısa metrajlı bir filmi andıran yaşamında incinmenin,
hayal kırıklıklarının, hüznün ve yalnızlığın doktorasını
yapmış biri olan Didem Madak için en zor olan şey, anne-
sinin yokluğuna alışmaktır şüphesiz.

Sevgili Anneciğim,

Binlerce kez açıldım, binlerce kez kapandım yokluğunda

Kocaman bir dağ lalesi gibi

Ve kapkara göbeğini dünyaya fırlatacakmış gibi duran.

Şimdi mucizevi bir yerdeyim

Muc’in ucuz evinde

Sanki mürekkebi rutubet olan bir kalem

Duvarlara hep senin resmini çiziyor

di’li geçmi zamanda birçok resim,

Hep gülümsüyorsun

Aklının ortasında mavi bir yıldız varmış gibi

Ve o yıldız karanlık bir şubat akşamında

Durmadan soluyormuş gibi,

Annesinin yokluğunda darmadağın olan, gövdesini çiçekli perdelerin ardında saklayan Madak, kendisini yıllardır bulutlarda gizlenmiş illegal bir yağmur gibi hisseder annesinin yokluğunda. Geride kalan yalnızca hatıralar vardır gittikçe anlamsızlaşan, hatırlamaktan mutlu olunmayan.

Hatırlar mısın?

Mavi saçlı bir tanrı gibi severdim Burdur Gölü'nü

O göl şimdi içimde kocaman bir anne ölüsü.

Vişne bahçeleriyle dolu,

Neşeli bir şehre benzerdi senin sesin.

Bazen ölmek istiyorum

Beni yeniden doğurman için

İri, ekşi bir vişne tanesi gibi.

Yaşamasını çok arzuladığı ve yaşasaydı hayatının ortasına güller yağın bir adam olmasını istediği babasının ikinci evliliğini yapması, Madak için yıkımların en büyüğü olur.

Babam...

Çıkarılmış bir adam bütün fotoğraflardan.

Kader neydi sanki o zaman,

Masada açık unutulmuş

Turuncu kulaklı bir makastan başka...

Annesinin yokluğuna alışamamışken bir de üvey annenin varlığı, baba kız arasına aşılmaz duvarlar örür. O zamanlar henüz on sekiz yaşında bir üniversite birinci sınıf öğrencisi olan Madak, çareyi gizlice evlenip evden uzaklaşmakta bulur.

Ardımda kırık bir ayna

Üvey anneleri hayatımın.

Batsın diye güneşe tempo tutan o kız çocuğu ...

Evden kaçışımın pembe spor ayakkabıları vardı.

Hüzün neydi sanki o zaman

Artık kullanılmayan dikiş makinesi annemden kalma.

Ölüm neydi sanki o zaman

Bir önsözden başka.

Evden kaçabilirsin çocuk, ama kaderden asla!

Genç yaşta yaptığı hatalı evlilik sonrası oldukça zor dönemler geçiren Madak, boşandıktan sonra maddi zorluklar içerisinde kalır. Bu dönemde rutubetli bir bodrum katına yerleşen şair; geçimini tezgâhtarlık, anketörlük, sekreterlik gibi çeşitli işlerle sağlar. Onun bodrum katındaki zorlu yaşantısının önemli bir yanı da vardır. O da bodrum katlarının rutubete dayanıldığı sürece şiir yazılacak en ideal yerler olduğudur.

Yıllardır kendini bulutlarda saklayan

İllegal bir yağmurum.

Bir yağsam pahalıya mal olacağım.

Ben bir bodrum kat kızıyım bayım

Yalnızlıktan başka imparator tanımaz bodrumum

Bir süredir plastik vazolar gibi hiç kırılmıyorum

İlerleyen zamanlarda hayatının istediği gibi gitmediğini, hayatından memnun olmadığını kardeşi Işıl ile paylaşan Madak, üç yıl boyunca kimseyle görüşmez.

Ben acılarımın başını

Evcimen telaşlarla okşadım bayım.

Bir pardösüm bile oldu içinde kaybolduğum.

İnsan kaybolmayı ister mi?

Ben işte istedim bayım.

Yaşadığı bodrum katında tasavvufla ilgilenen Madak, Kur'an-ı Kerim'in yanında çeşitli dini kitaplar okumaya başlar ve konuşacak bir kimsesi kalmadığı için Allah'a sığınır. Bu zamanlar şairin kadın kimliğinden uzaklaşarak örtündüğü, manevi bir atmosferi soluduğu yıllardır.

Çok şey öğrendim geçen üç yıl boyunca

Alt katında uyumayı bir ranzanın

Üst katında çocukluğum...

Kâğıttan gemiler yaptım kalbimden

Ki hiçbirine karşıya ulaşmazdı.

Aşk diyorsunuz,

Limanı olanın aşkı olmaz ki bayım!

Grapon Kağıtları adlı eserinin ödül almasından sonra hayatında belirgin bir değişim yaşayan Didem Madak, kadın kimliğine geri döner ve bir süre sonra da evlenir. Evlendikten üç yıl sonra bir kızı dünyaya gelince, kızına o çok sevdiği annesinin -Fusun Hanım'ın- adını verir. Yeşerecek bir dalı olmuştur artık Madak'ın ama günden güne kendisi solmaktadır bu sefer. Seneler evvel hiç beklemediği bir anda kendisini terk etmek zorunda kalan Fusun'u bu sefer o yalnız bırakır. Kızının doğumuyla şiir yazmayı bırakan Didem Madak, ölmeden önce kızına hitaben yazdığı ve yakın bir arkadaşına e-posta olarak gönderdiği notta şöyle yazar:

Canım Kızım,

Cehaletimden şair oldum... Annesizlikten.

Sen sakın şair olma!

FAYDALANILAN KAYNAKLAR

Madak, Didem, Grapon Kağıtları, Metis Yayınları, 8. Basım, İstanbul 2014.

Madak, Didem, Ah'lar Ağacı, Metis Yayınları, 9. Basım, İstanbul 2015.

Madak, Didem, Pulbiber Mahallesi, 6. Basım, İstanbul 2014.

<https://www.ensonhaber.com/biyografi/yazar/didem-madak-kimdir>

<https://www.izdiham.com/didem-madak-roportaji-internette-sadece-izdihamda/>

<https://kalemkahveklavye.com/2001den-bir-didem-madak-soylesisi-obur/>

<https://www.edebiyathaber.net/didem-madakla-soylesi/>

İLENÇ

Mehmet OSMANOĞLU

bilmem ki nerde durur sükutumun izleri
belki deniz yangını belki dağ nefesiyim
kaç yerinden vurulmuş meçhul faillerince
zihnimi alt üst eden vehimlerin sesiyim

her ne yana çevrilsem tedirgin bakışları
çizgi çizgi yıkılmış örselenmiş bir yüzün
tahayyülü ne mümkün gecedен daha siyah
güneşi sonsuzluğa gurûb eden gündüzün

heyulalar kuşatmış bütün duvarlarımı
mazinin gölgeleri solumda ve sağımda
hicran ile inleyen düşlerimde bir bozgun
ıstırap oğul verir en mahrem otağımda

titrek dudaklarımdan yalnızca bir köz çıkar
tutuşur her ne varsa şevkten neşeden yana
baştan ayağa değin yaralı gülüşlerim
inkisar ve elemeler kollarımda yan yana

bir ilenç taşıyorum ortasında göğsümün
yere basmaz ayağım ruhum derin boşlukta
heybemde bedbaht ömrün ağır pişmanlıkları
bir ufkun yolcusuyum melal bir sarhoşlukta

bu belirsiz yolculuk titretmeli kalbimi
içimde duymalıyım bir diriliş sancısı
ben ki bir misafirim gözüm menzile mihli
öteklер ikliminden, bu kentin yabancısı

bilirim ki yaklaşmak O'na bir adım boyu
işte gaye ve hayal, ötesi bâd-ı heva
silkelenip dümeni kırmazsam bu sulardan
yüzümde eskittiğim bütün ömrüm berhavâ

YAHYA KEMAL BEYATLI

Ramiz AYDIN

Şairlerin adlarıyla çağrıştırdıkları kavram, varlık, kişi ve eserler arasında kalıcı ilişkiler söz konusudur. Bu çağrıştırmacı kelimeler adeta o şairlere yapılmış gibidir.

Abdürrahim Karakoç Mihriban'dır.

Necip Fazıl Çile, Sakarya Türküsü ve Abdülhakim Arvasi; Arif Nihat Asya Bayrak Şairi ve Fetih Marşı; Faruk Nafiz Çamlıbel memleket şairi ve Han Duvarları'dır.

Mehmet Akif Ersoy; Safahat'tır, İstiklal Marşı'dır, didaktik şairdir.

Tevfik Fikret; Şermin'dir, Sis ve Çınar şiiridir, oğlu Haluk'tur; Abdülhak Hamit Tarhan, eşi Fatma Hanım, Makber ve Şair-i Azam'dır. Ve başka örnekler...

Yahya Kemal'i çağrıştıran sözler İstanbul, Mehlikâ Sultan ve Açık Deniz'dir; akıncı cetler, Süleymaniye'de Bayram Sabahı, Balkan şehirleri, Kendi Gök-kubbemiz, aruz ustalığı ve Ok şiiridir.

Yahya Kemal Beyatlı bir kültür hazinesidir, bizim kültürümüzle bizi anlatan, bizim maddi ve manevi kültürümüzün sanatçısıdır.

Kahramanlar vatan kurtarır, devlet kurar; sanatçılar ise milletin sanatını benimser, savunur ve onun sanatını kurar; bunlar ki gerçek sanatçı adını hak eden sanatçılardır.

Böyle bir Türk sanatçısıdır Yahya Kemal Beyatlı.

Makedonya'nın bugün bile herhangi bir Anadolu şehrinin özelliklerini taşıyan Üsküp şehrinde doğan Yahya Kemal Beyatlı, Naki'ye Hanım ile İbrahim Naci Ağâh Bey'in oğulları Ahmet Ağâh'tır. O; Evlad-ı Fatihan'dan akıncı bir aileye mensup serhat çocuğudur,

soyadı kanununun çıkmasıyla akıncılığı çağrıştıran Beyatlı soyadını aldı.

Beş yaşında Sultan Murat Külliyesinde başlayan bir eğitim hayatı...

Ve çok yönlü bir sanatçı...

Şair, yazar, gazeteci, tarihçi, siyasetçi, diplomat, tarih ve edebiyata dair üniversite hocası...

Gerileme Dönemi'nin son zamanlarında, henüz çocuk yaşta Osmanlının Yükselme Dönemi'nin hikâyelerini dinleye dinleye yetişmiştir.

Osmanlının en zayıf zamanında Balkanlarda yaşamının ezikliğini ve acısını hissetti, bu eziklik ve acı eserlerine de yansdı.

Balkan şehirlerinde geçerken çocukluğum,
Her lahza bir alev gibi hasretti duyduğum.
Kalbimde vardı Byron'u bedbaht eden melal,
Gezdim o yaşta dağları hülyam içinde lal.
Aldım Rakofça kırlarının hür havasını,
Duydum akıncı cetlerimin ihtirasını.

.....

Mağlupken ordu, yaşlı dururken bütün vatan;
Rüyama girdi her gece bir fatihane zan.

.....

İkinci, dizedeki "alev gibi hasret" Osmanlının Yükselme Dönemi'ndeki günlerinin atmosferine duyduğu özlem ve onu kaybedip tekrar yaşayamamanın yakıcı acısıdır.

Türk İslam geleneğine bağlı kültürlü bir ailenin çocuğudur. Yahya Kemal'in annesi kültürlü bir Osmanlı hanımefendisidir.

"Benim gerçek öğretmenim annemdir." diyen Yahya Kemal şöyle devam eder: "Lakin benim annem hem dini hem de milli terbiyem üzerinde daha şid-

detle tesirli idi. Annem çok Müslüman bir kadındı. Muhammediye okur, bana Kur'an öğretirdi."

Eğitimiyle ilgili Mehlika Sultan'ını bulmak ve kendini geliştirmek için Sorbon Üniversitesi'nde tahsil hayatına başlar, artık onun için de onunla Avrupa'ya gidenler için de bir tehlike vardır: Milli kültürünü unutmak ve ülkesinin temel değerlerinden uzaklaşarak Batı Kültürünü benimsemek.

Gidenlerin her biri gittiği yerde memnundu, hemen hemen her biri Batı kültürünü benimsemişti ama Yahya Kemal bu hataya düşmedi, nasıl tertemiz gitti ise aynı temizlikle döndü.

Batı'yı tanıdı ama Batı kültür değerlerini benimsemi. Bunun sebebi, annesinden aldığı eğitim ve milli ve manevi değerlere göre bilinçli yetişmesidir.

Yahya Kemal çağdaş Fransız edebiyatını tanıdı; parnasizmin dize yapısını, sembolizmin musikisini kullanarak modern Türk şiirinin kurucusu oldu.

Modern Türk şiirinin kurucusu olmasına rağmen divan edebiyatının bazı nazım biçimlerini ve aruz ölçüsünü ustalıklarla kullandı, aruzu kullanmadığı tek şiiri hece ölçüsüyle yazdığı Ok adlı tarihi bir olaya değindiği şiiridir.

Şiir sanatında o derece ustalaştı ki: "Dize benim namusumdur." diyebilecek kadar özgüven sahibi ve kendi olan bir sanatçımızdır.

Yahya Kemal bir kültür şairidir, bizim kültür ve medeniyetimizin şairidir. Köksüzlüğün bir ruhsuzluk olacağını düşündü ve: "Ne harabiyim ne harabatiyim / Kökü mazide olan atiyim." gibi kültürde devamlılığı ortaya koyan bir görüşü savundu.

Çok insan anlayamaz eski musikimizden,
Ve ondan anlamayan bir şey anlamaz bizden.

Şairimiz bu dizelerle eski musiki diyerek müzikte eski kültürümüze bağlı olduğunu ortaya koyup aynı zamanda biz diyerek milli benliğimize dikkat çekmiş oldu.

Yahya Kemal Türkçemizin şairidir, kendi zamanının yaşayan Türkçesini kullandı ve güzel dilimizi: "Türkçe ağzımda annemin sütüdür." diyebilecek kadar güzel bir sözle anlattı.

Yahya Kemal, bir İstanbul âşığı ve İstanbul şairidir. Kâh "Sana dün bir tepeden baktım ey aziz İstanbul." diyerek bu güzel şehri doyasıya seyretti; kâh İstanbul'u lanetleyen Tefik Fikret'in Sis adlı şiirine karşı Siste Söyleniş şiirini yazarak bu talihsizliğe ve acı olaya tepki gösterdi.

Mihriyar ağladı, Leyla dövünür;
Mehlika geldi sorar: "Nerededir o?"

Yahya Kemal; edebiyatımızın meydan savaşını kazanarak, muzafer bir komutan edasıyla güçlü eserler vererek bu dünyadan göçtü ama dünya durdukça edebiyatımızın en büyük sanatçıları içerisindeki sarsılmaz yerini koruyacaktır.

"Kalbi olanların dili yok, dili olanların kalbi yok." diyen büyük sanatçımızın bu sözünden giderek şunu rahatlıkla söyleyebiliriz ki, dilleri kalplerine bağlı olanlar onun büyüklüğünü görecek ve gördüğünü gönül huzuruyla her zaman söyleyecektir.

Ölüm asude bahar ülkesidir bir rinde,
Gönlü her yerde buhurdan gibi tüter,
Ve serin serviler altında kalan kabrinde
Her seher bir gül açar, her gece bir bülbül öter.

.....

Ölmek kaderde var, bize ürküntü vermiyor;
Lakin vatandan ayrılışın ıstırapı zor.

Bu dünyadan böyle bir Yahya Kemal Beyatlı geçti.

İyi ki geçti.

Hem bir sanatçı duruşun adı olarak,

Hem sanatın ve sanatçılığın yüz akı olarak,

Hem de bir övünç olarak.

VEDA Ali PARLAK

Hüzünlerle geldi Ekim
Çare olmaz derde hekim
Son yapraklar versin hüküm
Güze veda ediyorum

Gazel gazel dertler bende
Dört mevsim yaşarım günde
İlkbahara, kışa hem de
Yaza veda ediyorum.

Suyu bitmiş göle döndüm
Göl kurudu çöle döndüm
Yana yana küle döndüm
Köze veda ediyorum

Ağzım alev dilim yakıt
Boş konuştum ben her vakit
Geç anladım "altın sükût"
Söze veda ediyorum

Yüzünden pahalı astar
Yüz verdikçe daha ister
Dost bildiğim sahte dostlar
Size veda ediyorum

Günah var mı dalmadığım
Saç kaldı mı yolmadığım
Doya doya çalmadığım
Saza veda ediyorum

TÜRKMEN'im bu nasıl töre?
Yolda kaldım kaç bin kere
Acıya, bala, şekere
Tuza veda ediyorum.

MUTLU HAYAT REÇETELERİ

Kemal ÖZAYDIN

Âvâzeyi bu âleme Davut gibi sal
Bâki kalan bu kubbede bir hoş
sadâ imiş

Bâki

Yaratıcı, insanlık projesini sevgi üzerine kurguladı. “O insanı alaktan yarattı” ayetindeki alak kelimesi aynı zamanda sevgi anlamına da gelmektedir. İnsan hafızasında lezzetle kalan, değerli olan, şu ömür diliminde mutlu olduğu anlardır. Hani tatlı yedikten sonra dimağda oluşan hoşluk gibi.

Mutlu bir hayatı özlemeyen, arzulamayan insanlar ancak arızalı türden insanlardır.

Geçmişin hikâyesi satırlara sığmaz. Bugüne gelirsek ve mutlu hayat açısından bir değerlendirme yaparsak; Âdemin oğullarının ne kadar süreceği belli olmayan, bildirilmeyen dünya yolculuğu, bizim idrak ettiğimiz zaman diliminde (maalesef) yaralı, gamlı, kan revan içinde devam ediyor.

Özellikle; etkileşimde olduğumuz, kendimize yakın bulduğumuz, ortak noktalarımızın olduğu, kayıtsız kalamadığımız, kalmamamız gereken bizim coğrafyamızda mutsuzluk hâkim. Oysaki ahdımız, ahd u peymânımız böyle değildi.

Eleste “belâ” demiştik ama o ahitleşme; elimizle kendimizi sıkıntıya sokmak, çıkmazlarda bocalatmak değildi.

İlahi birçok emirde, “Allah sizin için kolaylık istiyor, güçlük çekmenizi istemiyor.” (Bakara.185)

“Şüphesiz ki Allah insanlara zulmetmez, lakin insanlar kendi kendilerine zulmediyorlar.” (Yunus.44)

“Benim verdiğim karar asla değiştirilemez, ben kullarıma kesinlikle zulmetmem.” (Kaf.29) buyurulmaktadır.

Evet hırslımız, isteklerimiz, arzularımız, saplantılarımız aşamadığımız eşikler vardı. Bizi sürekli kendine çeken ulaşmaya çalıştığımız uzun emellerimiz, ulaşınca da daha fazlasını istediğimiz kanaatsizliklerimiz, doyumsuzluklarımız, çoğu zaman elimizle kazdığımız kuyularımız dünyaya geliş gayemizi unutturdu, gafletimizi katmerledi. Güzel düşünce ve projelerimiz kazalara uğradı. Tavana ulaşamadık, tabana da razı olmadık, tabiatıyla çırpındık, çırpındıkça yıprandık, yorulduk, usandık, kırdık.

Sorunları sadece konuşmaya malzeme yaptık. Şikayet eder görünürken adeta kötülöklere alıştık, acıyı hissetmemeye başladık. Çözüm tarafı; kafa konforumuzu bozduğu, kendimizi eleştirmeyi, değişime kendimizden başlamayı gerektirdiği için o alana girmekten uzak durduk. Ah u vahlar, pişmanlıklar, keşkeler sardı kuşattı zihin dünyamızı, yaşadığımız alanı, evimizi, ocağımızı. Geriye dönüş de mümkün değildi.

İlâhi hitap bugün o günü anlatıyor: “Rabbimiz gördük ve işittik. Bizi geri gönder de rızana uygun işler yapalım, artık kesin olarak inandık.” (Secde.12)

Vicdan şüphesiz kendisine yüklenen misyon gereği görevini yaptı. Yanlış kabul etmek istemedi. Rahatsız etti sahibini. Eğriye eğri, doğruya doğru demek istedi. Kılıf bulmaya çalışma dedi.

Vicdanın feryadını dindirmek, yaşanan çıkmazlara yol vermek için düşünmeye başlayınca mazeret, gerekçe, bahane arayışları...

Öyle amma aslında şöyle diye açıklama ve kılıflar getirdi tabiatımız.

“Aslında insan mazeretler ileri sürse de kendisinin ne olduğunu bilir.” (Kıyame.14-15)

Öyle ya “innennefse le emmaretün bissui”.(nefis daima kötülüğü emreder)

Bir taraf ateş bir taraf serinlik... Bir yan gam, keder, gussa; bir yan inşirah, gönül genişliği, sekine, huzur... Bir yan zulmet diğer yan nur. Genişlik de var darlık da. Çırpınma, düştüğümüz kuyudan, yanlıştan, girdaptan, kurultma mücadelesi bütün bir ömrün tamamı.

Hayat mücadeledir. İnanan insanlar için hem bu dünyada hem ahiret yurdunda aranan arzulanan ortam mutluluk ve sevgi alanıdır.

Bütün uğraşlar, çözümler, yol gösterme, yönlendirme, kazanmaya çalışma çabaları insanı mutlu etmek içindir. En azından öyle olmalıdır.

Mademki kader çizgisi gereği ve de teknik olarak (teknik, teknolojik diye tanımladığımız alan da ilahi kodlamalar sonucu oluşan alandır aslında ama konumuz şimdilik bu değil) yarını bilme, hükmetme, yönetme gibi bir imkanımız yok; o halde bugünü, eldeki fırsatları değerlendirmek gerekmiyor mu?

Mutlu hayat reçeteleri genel ve özel anlamda bellidir ama bizim nesil çoğu şeyi bilerek değil, kulaktan dolma, arkadaş, çevre, komşu tavsiyesi ile (sağlık gibi önemli bir alanda bile “bu ilaç bana çok iyi geldi sende kullan” tarzı) yapıyor.

Şimdi de üzerimize yağan, sosyal olmayan medya paylaşımları ile bilgileniyoruz.(mu?) Ne kadar bir zaman dilimini kapsadığını bilmediğimiz ömür içerisinde mutlu hayata ulaşmanın metodunu, nasıldığını doğru anlamayınca çok çaba harcayıp az sonuç alıyoruz veya hiç alamıyoruz ya da yanlış sonuçlar ortaya çıkıyor.

Eğitim, sağlık gibi temel alanlarda, düşünce dünyamızda şablonlarımız var mahkumu ve medyunu olduğumuz. Düşünceler hayata doğrudan etki ediyor, bizi yönetiyor.

Geleneksel, çoğu zaman niyesini sorgulamadığımız, sorgulayınca bizi düşünceye sevk eden düşünmeye başlayınca da “efkâr (fikirler) bastı” diyerek yılgınlık gösterdiğimiz fikir ve uygulamalarımız var. Herc ü merc tarzı hayatımız.

Bir saatlik düşünme bin yıllık ibadetten üstündür denildi ya bunun üzerinde de çok durmadık. Niyesini sorgulamadık. Yıllardır alışmış olduğumuz birer ritüel haline gelen alışkanlık, anlayış ve uygulamalarımızı sorgulamamız gerektiğini söyleyenleri “dinlemeden” reddettik, karşı çıktık.

Acabalar geliştiriyoruz, amma ve lakin söylüyoruz. Aslında öyle ama diyoruz. Ya bende biliyorum öyle olduğunu diye biraz daha esnek hale geliyoruz. Haydi değiş, değiştir, vazgeç bu yanlış düşünce ve uygulamalardan, karar ver noktasında tıkanıyoruz.

İnsana kafa yoran her felsefe, tasavvuf öğretisi, Anadolu irfanını oluşturan önderler, şairler, yazarlar, toplumda oluşan gelenek ve örfler, atasözleri; değişik cümlelerle mutlu hayata reçeteler sunarlar. Bazen bir cümle, bir satır, bir beyit bütün bir insan hayatına mutluluk reçetesi olur. “Men arafe (kendini bilmek) sırrı Yunus’ta; ilim kendin bilmektir şeklinde dile gelir. Kendini bilmeyen kendini aşamaz. Kendini aşamayan gelişme noktasında eksik kalır, etrafına bir şey veremez. Sürekli başkalarından, uygulamalardan, kararlardan şikâyet eden ama şikâyet ettiği alanlarda hiçbir katkı yapmayan insanlar oluruz.

Kendini aşamayan insanlar toplum karşısına çıktıkları zaman (maalesef çoğu zaman) konuyu ve çözümleri konuşmak yerine amaç olan konu, muhatabı alt etmek için araç haline geliyor. Bunları şunun için söylüyoruz. Mutlu hayat reçeteleri için konuşmak, çözüm üretmek gerekiyor. Bu konuşmalarda da kendini aşan insanlara ihtiyaç var.

İmam Şafii: “Herhangi biriyle yaptığım hiçbir ilmi tartışmada karşımdakinin hata yapmasını asla arzulamadım. Kiminle konuşup tartıştıysam hep onun başarmasını güçlü deliller getirmesini, delillerden destek almasını Yüce Allah’ın inayet ve korumasının onun üstünde olmasını istedim. Kiminle tartıştıysam, Yüce Allah’ın benim ve onun dilinden hakikati ortaya çıkarmasını önemse-dim.” diyerek bizlere ne olgun bir metodoloji dersi vermektedir.

Mutlu hayat reçeteleri tek tek fertleri ilgilendirdiği gibi tabiidir ki mutlu bireylerden oluşan toplumu da yakından ilgilendirmektedir. “İnsanı yaşat ki devlet yaşasın!” diyen Şeyh Edebali’nin sözünü, insanı mutlu et ki ancak mutlu insanların çokluğu devlete “ebed-müddet” verir şeklinde tefsir etmeliyiz, öyle anlamalıyız.

Bütün bir toplum gücümüzle medeniyet tasavvuru ve kimlik oluşturma zaruretimiz var. Uzun yaşayan devletlerin sırrı, bir bina gibi temellerin sağlam atılmasında ve devamında sağlam temel üzerine sağlıklı yapıların yükseltilmesindedir.

Mutlu bireyler sıcak aile yuvalarını, sıcak aile yuvaları da mutlu toplumu oluşturur, mutlu toplum da geri dönüş olarak bireylerin huzur ve güven duyacağı bir ortamı meydana getirir. Bu mükemmel sonuca ulaşmak için devlet, sivil toplum, bütün kesimlerin elbirliği, gönül birliğiyle elini taşın altına koyması, fedakârlık yapması gerekmektedir. Neticesi, sonuçları hepimize gerekli olan hedefler bütünüdür bu çalışma.

Herkes şikâyet ettiği alanda ne yaptığına, olumlu olarak ne katkı verdiğine bakmalıdır.

Kader gayrete âşıktır. Gayret bizden başarı Allah’tandır.

BİR SEVDA İZDÜŞÜMÜ

Mustafa SADE

Yıldızlar semâh döner hilâlin hâlesinde
Gölgesinde istiklâl, damarlarda al rengi
Âşıklar şem'e yanar kutlu meşalesinde
Mücellâ tarihinin yoktur emsali, dengi.
Selam bilge beylere, ak tolgalı canlara
Binyetmişbir'den beri söz olur destanlara

Gölgesinde istiklâl, damarlarda al rengi
Gül yangını yürekler gül yolunun ahengi!

Maddesi sırr-ı hilkât, mânâ iklimi ezel
Rahmani tebessümü er-Rahman'a ulaşır
Bu aşkı sinemize nakş eylemiş lemyezel
Tan vakti heybesinde kûn hitabi dolaşır
Gül filizine benzer gölgesinde âşıklar
Dillerde zikir büyür, gönülde sarmaşıklar.

Rahmani tebessümü er-Rahman'a ulaşır!
Semadaki bengisu kirpiğine bulaşır!

Yıldızların altında al duvağı dokunur
Kehribar bir hilalden cemre düşer göklere
Müntehâ bestelerden som ezgiler okunur
Ezanlar eşliğinde gölgesi değse yere
Meltem değince cana yıldız iner yaraya
Şanına sarılan ruh uzanır maveraya

Kehribar bir hilalden cemre düşer göklere!
Hâledenmiş bedenler mihmandır meleklerle!

Bağında bağdaş kurmuş Mevlâna'lar,
Yunus'lar
Nesl-i Âsım yetişir bedî nazarında
Heybetiyle dağılır ufuklardaki puslar
Müzeyyen yeller eser dergâh-ı pazarında
Aşk kandili tutuşur sûfilerin sesinden
Melekler seyran eder ötenin ötesinden

Nesl-i Âsım yetişir bedî nazarında!
Güller secdeye varır lisan-ı hezarında!

Hakikat bargâhında sultanları cem olur
Hû çektikçe nefesler sırrı titrer mânânın
Gönülden kopan sözler deyiş olur, dem olur
Canın kıymeti kalmaz eşiğinde cânânın!
Nur yansır yanağına asr-ı surûr çağından
Rüzgâr mûsikî dokur canfeza dudağından

Hû çektikçe nefesler sırrı titrer mânânın!
Ocağı billûr olur ocağında yananın!

Göğsüne rahmet sunar göklerdeki şehriyân
Nurunda semah döner semâvî kelekler
Şefkatli bakışları âleme şehir-i âyın
Leyl ü nehâr kalbinde çağın sırrını bekler
Şafaklar ağmak için kutlu kapıyı çalar
Cevherine ram olur gökçeler, şahikalar

Nurunda semah döner semâvî kelekler!
Bağrında ölmek için doğar burda bebekler!

Rukû eder başaklar, soylu vavlar misali
Kıyâmdadır Toroslar en asil edâsıyla
Surlarına kazınmış adaletin visâli
Kahraman yetiştirir ilahî nidâsıyla
Al bayrak gökyüzüne selam verir burcundan
Şöhreti süt beyazı, kan fişkirir hurcundan

Kıyâmdadır Toroslar en asil edâsıyla!
Secde eder elifler bir tekbir sedâsıyla!

Başımızın üstünde al duvağı ve Kur'an
Ay yüzünde aydınlık, görklü göklerinde tan
Ak gölgesi sığınak, kızılkanadı Turan
Kartal tuğunda şeref, kurt bakışlarında şan
Dünyadaki cennetim, "Ölüm canda gül olur"
Toprağının altında uyumak ödül olur.

Ay yüzünde aydınlık, görklü göklerinde tan!
Beşikten mezara dek sevdamızdır bu vatan!

ÖZGÜRLÜK MEŞALEDİR

M. Nihat MALKOÇ

Özgürlük yüreklerde parlayan meşaledir
Gönül göğünde yıldız, gecemize haledir

Seninle doğar güneş, ısıtırsın yüreği
Bahçemizde gonca gül, ruhumuzun direği

Hürriyet ışıyla dağılsın karanlıklar
Huzurun gölgesinde kurulsun yaranlıklar

Bağrından çıkan ışık gözlerimin feridir
Seni mukaddes kılan alınların teridir

Hürriyet soluğuyla yüce dağlar aşılır
Sarp kayalar geçilir, dik yokuşlar koşulur

Esir Türk yurtlarına yaş döker, bulut ağlar
Acılar katmerleşir, yüreğimizi dağlar

İsyanın çılgınları karışırken sesine
Kokunu taşır rüzgâr zamanın ötesine

Köklerden ta göklere kuşatırsın âlemi
Yanardağlar misali eritirsin elemi

Gül kokulu rayihan sinerken gölgelere
Gökte güneş misali doğ esir ülkelere!...

Özgürlüğün bağına açılır sırlı kapı
Güneşe benzer yüzün kışkandırır mehtabı

Dolunay gibi doğar günün bittiği yerde
Ölümü istisna tut, çaredir her bir derde

Yarına dair düşler gece dalarken suya
Esaret hançerlenir, teslim olur uykuya

Ah özgürlük özgürlük!... Düşünde kaldı âhım
Senin o gül yüzünle aydınlandı sabahım

Hürriyet bir rüyadır, tabiriye kutludur
Onu teneffüs eden yarından umutludur

Soframızda ak ekmek, aşımızdır özgürlük
Yokluğunda sel olan yaşımızdır özgürlük

CAMIN ARDINDAN GÖRDÜKLERİM (Öykü)

Tuğba ERGEN

Bir otobüs yaklaşıyor durağa. Eskimiş ve yıpranmış tekerleri yavaşlıyor ve birkaç adım ilerimde duruyor. Eskisi kadar genç bir erkek olmadığımın bu otobüse binmem gerek. Kapının önünde pek de uzun sayılmayacak karışık bir kuyruk oluştu bile. Sıram geldiğinde arkamda duran yaşlı kadına öncelik veriyorum. Biraz tozlu ve eski koltuklardan cam kenarında olanına yerleşiyorum. Pek konforlu değil ama dert etmiyorum. Ne de olsa yol kısa sürecek. Birileri kımıldadıkça koltukların her birinden farklı bir toz bulutu kalkıyor. Nefes almak güçleşmişken şoför otobüsü ilerletiyor. Açık camlardan dolan rüzgâr yolun temiz havasını içeriye taşıyor. Yanımdaki kapalı camdan dışarı bakıyorum. Arkamda oturan gençler sınavlarından, aşklarından ve ailelerinden bahsediyorlar. Gencecik olmalarına rağmen dertten sırtları iki büklüm olmuş. Omuzlarında kendilerinden katbekat büyük yükler var. İçim sıkılıyor, dışarıyı izliyorum...

Düşünüyorum... Bu gördüğüm insanların ne dertleri var? Yüzünü gördüğüm ve görmediğim kaç insanla aynı dertleri paylaşıyorum? Aynı kanı, soyu paylaştığımız insanları tanıyoruz da neden aynı derdi paylaştıklarımız bize bu denli uzak? Düşününce aynı aileden gelenler bile aynı derde sahip insanlar kadar iyi anlaşılamaz. Derttaşlar birbirinin dilinden anlar, hayatlarının bir parçasını paylaşmış olurlar. Buna rağmen ne kadar yabancıyız bizi anlayacak insanlara. Tanımak isterdim her birini. Gözümü camdaki yansımamdan çekip yoldaki insanlara bakıyorum. Bir simitçi, tepsisini önündeki tahta bacaklara yaslamış etraftakilere sesleniyor. Yüzünde bir yorgunluk var ki buradan hissediliyor. Bu adam belki de bu soğuk havada evine birkaç kuruş götürebilmek için dışarıda. Ardından bir baba görüyorum. Elinden tuttuğu küçük kız çocuğu bir şeyler anlatıyor ama adamın ilgisi ondan yana değil belli ki. Çocuğu tuttuğu eliyle hızlıca çekiştirerek büyük adımlarla ilerliyor kaldırımda. Kaşları çatık ve gözleri kısık. Çocuğun üzerinde de kendi üzerinde de bu havaya uygun olmayan ince ceketler var. Belki de bu adam bu yüzden bu kadar kızgın. Bu standartlara sığmak zorunda kaldığı için kendisine kızıyordur belki. Kızı, kendisi gibi olmaması için okula götürüyordur diye düşünüyorum. Tabi bunca kötü senaryo bir yana belki sadece okula geç kalmışlardır. Acele ile evden çıkınca mont giymemişlerdir ve uyanamadığından kaşları çatıktır.

Her durakta insanları net görme sürem de artıyor. Bu nedenle gözlerimi dört açmış etrafı inceliyorum. Çevrede-

ki en az ilgi çekici insana bakıyorum ve tahminlerde bulunuyorum. Şu an ne düşünüyor? Hayatı boyunca neler yaşamıştır? Hepsini kafamda cevaplıyorum. Durakların birinde yan yana sıkışmış ve kol kola girmiş üç genç kız var. Hepsinin yanakları makyajlarından, burunları ise soğuktan kızarmış. Süslü kabanları ve uğraşılmış saçlarıyla cam vitrinlerde saklanan porselen bebeklere benziyorlar. Birbirlerine yaklaşıp bir şeyler konuşuyor, peşinden hemen bir kahkaha patlatıyorlardı. Onlara daha fazla bakmak yerine arkalarında oturan kadın dikkatimi çekiyor. Diğer kızlar kadar klasik bir güzelliği yok. Makyaj dahi yapmamış. Gözlerinin altından başlayıp burnunun üzerinde birleşen çilleri ve koyu kahve saçlarıyla çok güzel duruyor. Gözleri kızarmış. Muhtemelen soğuktandır ancak benim âdetim budur ki bir şeyler uyduracağım. Bu güzel kadın durakta olduğu gibi yalnız ve tek başına bırakılmış bence hayatta. Tıpkı benim gibi. Kendi kendine yetmeye çalışırken bazen yenik düşmüş. Şimdi de yalnızlığın verdiği hüznle, başını yaslayacak bir omuz düşlerken gözleri dolmuştur.

Otobüs ilerlerken bir berber dükkânı görüyorum. İçerisi yeni mobilyalarla döşenmiş. Bundan dolayı buranın yeni açıldığını varsayıyorum. Berber kapıya yaslanmış etrafa bakınıyor. İçeride maaşlarını almış olmanın verdiği mutlulukla sohbet eden iki yaşlı adam var. Berberin bakışlarından belli bu dükkânı borç harç içinde açmış. Dükkânın az ilerisinde yan yana yürüyen birkaç polis ilişiyor gözüme. Günde onlarca gerçek hikâye duyan polisleri görünce uyduruk hikâyelerime gülüyorum belli belirsiz. Onların bunca işi varken, dünya bu denli karışmışken benim yaptığımı bakın. Kimler neler çekiyor da ben burada camdan bakıp iç çekiyorum. Ben de durdum ve kendimi düşündüm. Büyük bir acım, kaybım yoktur benim. Ancak içimde biriken ufak acılarla ve yalnızlıklarla doluyum. Camdaki yansımama baktım. Bir iç çektim. Dert bu, hep var olacak. Kaç yaşında geleceği, ne zaman gideceği belli olamayan bir bela. Geldiğinde seni yiyip bitirene dek asla terk etmeyen bir veba. Ölümüne dek yanında olacağına ant içmiş gibi dayanıklı bir duruşu vardır her zaman. Dostlarından ve hatta annenden, çocuğundan bile daha sadıktır dert sana. Derdimi seveceğim. Ne de olsa ömrüm boyunca o hep yanımda olacak. Zaten ondan başka da kimsem yoktur benim. Neyse... İneceğim durağa geldim. Dertlerimi de yanıma alıp indikten sonra otobüs gözden kaybolana kadar hep beraber gidişini izledik.

BİR HATIRLAYIŞ

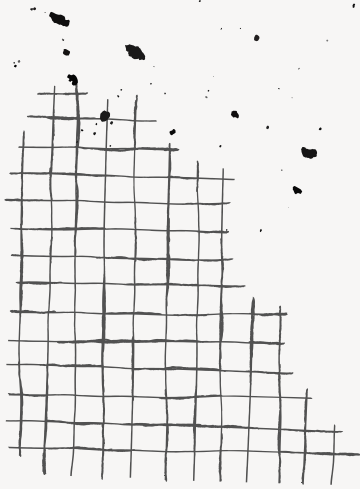
Ercan SAĞLAM

Bu seni ilgilendirmez orda bir dur bakalım
Günlerin kırmızıdan yeşile dönmesini bekle
Ağlamaktan daha güzel elbise mi olurmuş
Ve akıp gider miymiş gözlerinden öpmekle

Bu seni ilgilendirmez orda bir dur bakalım
Gözlerinde canlandır şu ırmağı, şunu da
İçinde hiç susmayan bir şarkı varmış gibi
Bakışların kalmış sessizce kımıldayan suda

Bu seni ilgilendirmez orda bir dur bakalım
Bakalım yaşlanmış mı yol kenarındaki çınar
Yağmurun şarkısıyla yıkanmış tozlu evlerde
Bir değil iki değil dört lamba neden yanar

Bu seni ilgilendirmez orda bir dur bakalım
Saçlarının değdiği solgun çiçeklerde her gün
Yalnızlık günleniyor yarım açık pencerede
Bulutlar uzaklaşınca kirlenip kalıyor yüzün

ZAMANIN SAÇLARINA DOKUNMAK

Akif DUT

Ayşe Sare'ye

Gözlerim
Boşlukta süzülen bulut,
Kalbim mesafelere takılan garip yolcu
Sesine dokunmak için
Çırpınıyor yaralı bir kuş misali.

Yokluğun mısralardan okunduğunda
Rüzgâr aralıyor sanki
Gizli kalmış yaraların sırrını.
Telaşlı bir rüyadan uyanır gibi
Ruhum saçlarına dokunduğunda.
Gül damlasına dönüşüyor sesin.

Artık vakit eylül gün acelecidir.
Hüzünlü bir yağmur ikliminde
Tenimde ürpertili bir ses çoğalıırken
Tutunduğumda saçlarının koyuluğuna
Rüzgârın önündeki yapraklar gibi
Dağılıyor gülüşlerim.

Sen susup
Bütün kelimeler öksüz kalınca
Ben yüreğimi satırlara vuruyorum.
Hatıralar yorgun zihnimi esir alınca
Umudu hoyrat rüzgârlara savuruy-
orum.

Ve sonra;
Ağır ağır çözülüyor zamanın dolaşık
saçları,
Gün sararmış bir tabloya dönüyor.
Sensiz şarkılar duyulmaya başlayınca
Şehrin ölgün ışıkları ansızın sönüyor.

SILA-İ RAHİM-İ (Öykü)

Erhan ÇAMURCU

Yolda

Bazı günler diğerlerinden uzun sürer. Gece başınızı yastığa koyduğunuzda; “Ne gündü ama!” demekten kendinizi alamazsınız. Hani Fuzuli diyor ya; “Şeb-i yeldayı müneccimle muvakkit ne bilir/ Müptela-yı gâma sor kim geceler kaç saat” öyle bir şey işte. Hoş, bizde ne Mecnun’dan füzun âşıklık istidadı var ne de Fuzuli gibi aşk derdiyle hoşuz. Bizimki serin bir ikindi meltemine hasretten ötesi değil.

İnsan ömrünün nefesle ölçüldüğünü söylerler. Ömrü dolana, “Nefesi tükendi” derler. Heyecandan nefesinizin kesilecek gibi olduğu anlarda zaman durmasa da ömrünüz uzuyor sanırım. Başımı derin ve huzurlu bir nefesle birlikte yastığa koyduğum şu an, ömrümün kaçınıcı nefesindeyim; daha kaç doyumsuz nefesin etkisiyle göğsüm genişleyecek, kaç tebessüm daha aksedecek yüzüme, kaç selamla ısınacak içim kim bilir? Kim bilir daha kaç kez “Kalpler ancak Allah’ı anmakla mutmain olur” ayetinin sırrına mazhar olacağım? Dün gece uyumaya çalışırken artık taşımaktan yorulduğumu hissettiğim bu beden, daha kaç kez kanatlanıp uçacak bir rahmet tecellisinin izinde? Kim bilebilir ki kaderimizi yazandan başka?

Uzun zamandır oğlumla bir yürüyüş yapmanın yollarını arıyordum. Planlı kent hayatında planlayamadığımız tek şey kendimize ayracağımız zaman. Yetiştirilecek mesainin, yetiştirilecek evrakların, katılmak zorunda olduğumuz toplantıların, ödenecek faturaların, doldurulacak raporların; iş görüşmelerinin, dosyaların, dilekçelerin, maillerin ve daha bir yığın şeyin aksama lüksü yoktur ama eşinizle, çocuklarınızla bir hafta sonu baş başa kalmayıverseniz hiç bir şeycik olmaz!

Sabah kaçta uyanacağınız alarm sayesinde kontrol edilir. Uyanamayacak olursanız tekrar tekrar çalar. Modern yaşamın arsızlığının çarpıcı bir örneğidir uyandırma alarmları. Eskiden onun dahi bir adabı vardı. Bir kere kapatırsanız bir daha rahatsız etmezdi. Kıyafetinizi, bütün aksesuarına kadar iş yaşamınız şekillendirir ama siz bunun kendi tarzınız olduğuna inanırsınız. Sabah kahvaltısında gecedan kalma mesajları kontrol eder ve geç gördüğünüz mesajlar için üzülürsünüz. Otobüs ya da vapur kullanı-

yorsanız mesaiden önce gündemden haberdar olmak ve günlük işlerinizi planlamak için iyi bir fırsattır var demektir. Öğle arası eksik evraklarınızı tamamlayın, akşam yemeğinde ertesi günün talimatlarını alırsınız. Hafta sonu ailenizle baş başa kalmak isterseniz dahi telefonunuz müsaade etmez; mail gelir, mesaj gelir, bildirim gelir, çağrı gelir... Konumunuzu herkes bilir, ilgi alanlarınızı ve gelecek planlarınızı da. İnsanın bireyleşme süreci modern köleliğe evrilmiştir kentlerde. Eskiler, iki vakit namazı üst üste camiye gelmeyen evine geçmiş olsun’a yahut baş sağlığına giderlermiş, camiye gelmediğine göre ya hastadır ya ölmüştür diye. Şimdi telefonu iki üç saat kapatsanız bütün herkes teyakkuza geçiyor başınıza bir hal geldi diye. Kadim medeniyetimizin aksine modern hayatın; insanı nerede ve nasıl tanımladığına çarpıcı bir örnek.

Bu pazar gününü kendime ve aileme ayırmak için haftalardır uğraşıyorum. Sonunda başardım. Telefonu akşamdan kapatıp komodinün üstüne bıraktım. Sabah namazını kılar kılmaz bindik arabaya. Eşime de rica ettim, telefonu kapatıp torpido gözüne koydu. “Arayan soran olur!” diye tedirgin oldu ilk başta ama “Bugünü sadece kendimize ayıralım, lütfen!” deyince kabul etti. Çocuklar uyku sersemliğiyle, arabaya biner binmez kaldıkları yerden devam ettiler uykularına. Gün ışığı yüksek katlı binaları yarıp caddeleri aydınlatmadan şehrin dışına çıkmak istiyorduk. Kontağı çevirdiğimde içimde bir şeylerin iyileşmeye yüz tuttuğunu hissettim. Önce binaların boyları kısaldı, ardından altımızdaki asfaltın kalınlığı azaldı. Bir süre sonra etraftaki hâkim renk griden yeşile döndü. Şehrin kasvetli yollarından kurtulan otomobil, güneşin ilk ışıklarını cömertçe yüzümüze vurmaya başladı. Eşim, yan koltukta tatlı tatlı gerinerek:

- Ne kadar özlemişim güneşin doğuşunu seyretmeyi! Çocukken çok sık seyrederdim.

- Annem, “Güneşten önce uyanmayan eve bereket girmez!” derdi.

- Ev nasıl uyanır ki?

- Ev de insan gibidir; onun da bir ruhu vardır, bizimle beraber o da yaşar.

- Nasıl?

- "Ev, ailenin örtüsüdür evladım!" derdi babam. "Evlari, 'Ziynetlerinizi örtün!' ikazınca inşa etmek gerekir." derdi. Tabi, babamın bahsettiği ev, apartman daire-si değil. Hatırlasana; en son üç sene önce geldiğinde yalvar yakar bir gece zor kalmıştı. "Oğlum, ben burada duramam! Biz, millete ayıp olur diye lokantada dahi ulu orta yemek yiyemeyiz. Evlerimizde güzel bir yemek pişerse 'kokmuştur' diye komşuya da ikram ederiz. Bir gören olur da ayıplar diye evimizin içinde bile pijamayla oturamayız. Evladım, şurada bir balkona çıktım; ulu orta sofralar ku-rulmuş, herkes don atlet oturuyor; bağıra çağıra konuşma-lar, küfürler, hakaretler... Yine de Allah bilir ya bu evlere melekler uğramaz oğlum. Sen beni evime geri götür" diye yalvarmıştı adamcağız.

Bir süre sessiz kalınca eşim hatırlattı:

- "Evin ruhu" diyordun.

- Evet, evin ruhu. Biz, hırsız girer korkusuyla ka-pıyı, pencereyi sıkıca kapatıyoruz. Gün boyu evleri-miz hava almıyor. Annem, her sabah namaza kalktı-ğında ilk iş olarak pencereleri açardı. "Melekler dolsun içeri, evimize bereket gelsin yavrum!" derdi. Önceleri bir anlam veremediğim bu eylem, bir bilim dergisinde okuduğum küçük bir bilgiyle adeta bir bilgelik kıssa-sına dönüştü. Gün içinde atmosferdeki havanın en temiz olduğu zaman dilimi sabah, güneş doğmadan hemen önceki zamanmış. Bu saatlerde pencereleri açıp evi havalandırmak ruh ve beden sağlığımız için önemli katkılar sağlıyormuş. Allah; rahmetini, ke-remini böylece sebeplere gizliyordu işte. Bir de pey-gamber efendimizin Medine'ye hicret ettiklerinde misafir oldukları Ebu Eyyub El-Ensari hazretleri ile ilgili bir hikâye çok etkilemişti beni. *Gelen misafirlerle ve tebliğ işiyle daha rahat ilgilensin diye Ebu Eyyub, pey-gamber efendimize evinin giriş katını tahsis etmiş. Akşam olup da üst kata çıktığında alt katında kâinatın efendisi varken, hele de göklerden ona vahiy inerken "Ben bu kutlu bağın arasında kesintiye sebep olurum!" diye uyuyamamış, sabaha kadar oturmuş. İşte böylesi bir ruhu olmalı ev-lerin. Isı ve ses yalıtımlı dairelerimizden içeri mina-reden gelen muştı da, bu muştıyla dirilecek olan ruh da giremiyor. Necip Fazıl ne güzel ifade ediyor bu ruhsuzlaşmayı:*

*"Ahşap ev; camlarından kıvılcık biberler sarkan!
Arsız gökdelenlerle çevrilmiş önün, arkan.*

...

*Seni yiyip bitiren, kırk katlı ejder oldu,
Komşuluk, mana ve ruh, ne varsa heder oldu;*

...

*Evim, evim, vah evim, gönül bucağı evim!
Tadım, rengim, ışığım, ana kucağı evim!"*

Rahmetli annem her ikindi sonu eşiğe bir ema-netçi gibi oturur, evin asıl sahibi saydığı kocasının bahçe kapısından girmesini beklerdi. Evin erkeği gelmeden evde akşam başlamazdı. Babam gelmeden içeri girmeyeceğimizi bildiğimden annemin dizine başımı koyar, tatlı ve serin bir uykuya dalarım...

Daldığım hayalden eşimin elinin sıcaklığıyla uyandım. Göz göze geldik. Minnet dolu bir bakışla baktı yüzüme, şükrettim. Güneş kendini iyiden iyiye hissettirdiğinde şehir de tamamen arkamızda kal-mıştı. Şehirleri köylere bağlayan bütün yollar gibi yarım yamalak bir asfaltın üstünde gidiyorduk. Tıpkı bizim gibi bu yollar da ne köylü kalabilmiş ne de şe-hirli olabilmiş. Karşımıza kâh bir traktör römorkun-da sekiz on kadın işçi, kâh son model bir otomobilin arka koltuğunda uyuyan masum bir kız çocuğu çıkı-yor. Yol kenarlarındaki organik köy ürünü tezgâhla-rının önünde park eden şehirli beyefendilerle alnının terini elinin tersiyle silen köylü adamlar aynı kareye girebiliyor bu yollarda. Bu vaziyette bir süre gittik. Güneş ışığının da etkisiyle, arka koltukta uyuyan ço-cuklar uyandı. Önce Efe atıldı:

- Baba nereye gidiyoruz?

- Çocukluğuma gidiyoruz oğlum!

- Nee?

- Bugün seninle bol bol vakit geçireceğiz, sana ço-cukluk anılarımı anlatacağım, hem de yerinde!

Araba, asfaltın tamamen bitip toprak yolun baş-ladığını anlamış gibi tuhaf sesler çıkarmaya başladı. Ayağımı gazdan çektim, frene basıp vites küçülttüm ama araba yolu iyiden iyiye yadırgamış. Sağa çekip dörtlüleri yaktım. Hem arabayı dinlendirmek hem de temiz bir hava almak için beş dakika mola verme-ye karar verdik. Arabadan iner inmez tertemiz hava önce yüzümüze çarptı, sonra ciğerlerimize doldu. Yol kenarında sıralanmış böğürtlen ağaçlarını görünce çocukları da çağırıp dalından böğürtlen yemeye baş-ladık. Düşününce anlıyorum ki dalından böğürtlen yemeyeli bir ömür geçmiş neredeyse. Biz, bütün aile dikenlerden sakına sakına böğürtlen yemeye uğra-şırken yanı başımızda duran traktörü fark etmedik. Ahmet amcanın tok sesiyle irkildim:

- Selamaleyküm!

- Aleykümselâm... Ahmet amca sen miydin?

- Oo hoca, sen midin lan! Ben de diyom kim bun-na. Heç mi böörtlen görmemiş! Eyi bakıyım, hoş gel-mişsiniz, hanım gızım sen de hoş gelmişin.

- Hoş gördük Ahmet amca, kaç zamandır aklımız-daydı ya virüs de girince araya ancak kısmet oldu, eşi dostu bir görelim dedik.

- Eyi düşünmüşünüz hoca oğlum. Sizden başkaca arayıp soran galmıydu, sen de ardını goyuedin bu

ara.

- Deme öyle be Ahmet amca!

- Eyi hadi bakıyım, tarlada accik bi işim va. Öğlen, camide görüşürük.

- Görüşürüz Ahmet amca, kolay gelsin sana.

Yaşlı adam, traktörün kornasına 'Allah'a ısmarladık.' manasında basıp yoluna devam etti. Adamın arkasından derin derin iç çektiğimi gören eşim, soran gözlerle baktı yüzüme. Yetmişini çoktan devirmiş şu ihtiyar delikanlı, şimdilerde traktörle gidip gelse de gençliğinde yürüyerek gidip gelirmiş tarlaya. Kimi gün sekiz on kez ve çoğunlukla sırtında yüküyle. Belinin kamburu da bundandır. Babamın anlattığı eski hikâyelerde hep yürüyen adamlar vardı. Ben o zamanlar adam olmayı yürümek zannederdim. Yürümek deyince de aklıma hep Ahmet amca gelirdi. Babam hep iyiliğinden bahsederdi Ahmet amcanın. "Çok çekdi oğlum bu adam ama kimseye çekdimedi. Ne gardaşlarından yana güldü ne evlatlarından yana. Cenab-ı Allah öte tarafta güldüsün." derdi.

Eşim beni anladığını hissettiren bir tebessümle; "Haydi, gidelim artık." dedi. Çocuklara seslendim. Yüzleri gözleri böğürtlen olmuş, koşarak geldiler. Köye girerken bütün aile keyfimiz yerindeydi. Aklımındaki tek soru ise; "Acaba köyde de herkesin keyfi yerinde miydi?"

Köyde

Köyün çamurlu yollarına alışkın olmayan tekerlekler sağa sola kayıyor, köpekler yabancı olduğunu anladıkları otomobile hırlıyor, kadınlı erkekli gruplar meraklı bakışlarla otomobilin içindekileri tanımaya çalışıyordu. Caminin önüne geldiğimizde arabayı durdurup camı açtım. "Büyükşehir Belediyesi" yazılı bankları görünce biraz keyfim kaçtı. Ben, şehirden kaçıp köye sığınıyordum ama büyükşehir beni cami avlusunda buluyordu. Koyu bir sohbe dalmış iki ihtiyar beni fark ettiklerinde konuşmayı kesip meraklı gözlerle bana doğru baktı. Tanıyamamışlardı sanırım:

- Selamünaleyküm Çavuş Dayı, tanıyamadın mı yoksa?

- Aleykümselam Memet Hoca, Sen midin oğlum! Hoş gelmişin.

- Hoş gördük dayı. Nasılsın, iyi gördüm seni maşallah!

- Aman oğlum, eyiyim demek adetten, Allah'a şükrolsun ya veremedik daha emaneti!

- Allah geçinden versin dayı, o nasıl söz!

- Allah hayırlısından vesin evladım, dünyaya gazık çakacak deelik ya!

Hüseyin Dayı, annemin dayısı aslında ama biz de

dayı diyerek büyüdük. Gençliklerinde babama az iyiliği dokunmamış. Babam hep minnetle anlatır Hüseyin Çavuş'u. "Allah bilir ya oğlum, Hüseyin dayınız olmasa bizi barındırmazlardı buralarda. Hakkını ne yapsak ödeyemek. Aman ha, bir hörmetsizlik etmen!" diye tembih ederdi. Babam; yalnız bir adammış, katır sırtında köy köy gezer, çerçilik yaparmış. Birkaç sefer yolunu kesmişler; ne kadar parası, malı varsa hepsini almışlar. Bu Çavuş dayım haber salmış civar köylere, akşama kalmadan katır sırtında bütün mallar gelmiş. Bir daha da ilişen olmamış babama. Babam da sözünden çıkmamış çavuş dayımın. "Harman zamanı geldi mi önce Çavuş dayının harmanını sürerdik." diye anlatırdı. Bir keresinde, "Çavuş, asker kaçağıymış!" diye bir laf çıkmış. Jandarmalar gelmiş köye. Epey uğraştırmışlar Çavuş dayımı. İşin aslı da o zaman anlaşılmış. Babam anlattı sonradan: "Ordu Yunan'ı denize döktüğünde bizim Çavuş Dayı'nın babası dad a askermiş. Hiç durmamış bizimki. Atını dehlediği gibi, doğru köye gelmiş. Balkan Harbi'nden beri at sırtında cepheden cepheye koşmuş, zafer kazanılınca terhis falan beklememiş. Resmi kayıtlar karışınca da bizim Çavuş dayıyı kaçak diye aramaya koyulmuşlar. O zaman köy yerinde erkek adam bulmak zor tabi. Kimi cepheye düşman kovalıyor, kimi dağda eşkıyalık peşinde. İşte bu Çavuş dayının babası da az dalaşmamış eşkıyayla. O zamanlardan kalma bir saygınlığı vardır civar köylerde."

Ben Çavuş dayının geçmişini hatırlarken o da yüzüme uzun uzun bakıp kendi hayallerine sığındı. "Selam et babana, geliseniz öğlene camide görüşürük." diyerek yanındaki ihtiyarla sohbetine kaldığı yerden devam etti.

Onları Allah'a ısmarlayıp ayrılacağım sırada caminin kapısı açıldı. Kısacık boyu, ak sakalı ve mütebesim yüzüyle Sabri Hoca çıktı dışarı. Konağı kapatıp indim arabadan. Kendisine doğru geldiğimi görünce yüzü daha bir aydınlandı:

- Mehmet Efendi oğlum, hoş gelmişsin!

- Hoş bulduk Sabri Hocam, verin o mübarek elinizi öpeyim!

- Estağfurullah evladım, el öpenlerin çok olsun!

- Sizi gördüğüme çok sevindim hocam. Öğle namazında görürüm diyordum ama böyle daha iyi oldu.

- Hayrola efendi oğlum, bir sıkıntın yok inşallah!

- Yok, yok! Çok şükür bir sıkıntım yok. Çoktandır göremedim sizi, bir hayır duanızı almadan dönmek istemem. Hem belki şifalı ağzınızla beni bir güzel okuyuverirsiniz.

-Şifa Allah'tandır evladım. O, yüce Kelam'ını şifaya vesile kılar, bizi de aracı eder. Sen inanırsın ki şifa bulursun.

Sabri Hoca; nice hastayı iyileştirmiş, kimseden

beş kuruş para almamıştır. Bütün köy şahittir; fakültelerde şifa bulamayan hastalar soluğu Sabri Hoca'nın yanında alır, şifasını bulup ayrılırdı. Buna rağmen Sabri Hoca, kendisine şifa için gelenleri önce hastaneye gitmeleri için ikna ederdi. Hastanelerden bir sonuç alamadıklarından emin olduklarına ise şifayı Allah'tan dilemeleri şartıyla okurdu. Birkaç sefer haberciler dahi geldi köye. "Cinci Hoca" diye haber yapmaya kalktılar ama o kadar uğraşmalarına rağmen Sabri Hoca'nın bir açığını bulamadılar. Yine de epey zaman canı sıkıldı adamcağızın.

Öğle namazında görüşmek üzere ayrıldık caminin önünden. Niyetim doğruca babamın yanına varmak, elini öpüp dizinin dibine oturmaktı. Arabayı yeni çalıştırmıştım ki bir kadın sesiyle irkildim:

- Memeet, oğlum hoş geldin!

Daha yüzünü görmeden sesinden tanıdım:

- Nazime teyzecim, hoş buldum. Nasılsın, iyi misin?

- Bizim iyiliğimizden ne olacak oğlum; bugün varık, yarın yoğuk! Aldığımız nefese şükür işte! Bizi bırak, sen nasılsın bakıyım?

- Çok şükür teyze. Babamın bir elini öpeyim, gelmişken de eşi dostu göreyim, hayır dualarını alayım dedim.

- Eyi etmişin oğul, eyi etmişin...

Lafını bitiremeden göz yaşına boğuldu. Ne zaman konuşsak lafın ortasında boğazına bir şey takılmışçasına hıçkırıklara boğulur, hüngür hüngür ağlar. Bir yandan ağlıyor, bir yandan konuşmaya çalışıyordu:

- Aah, Selime'm de görüvereydi bu günleri!

Selime, benim annem. Nazime teyzemle ahretlikmiş. Beraber büyümüşler. Köy yerinde iki kız birbirlerinin dayanağı olmuş. Evlendikten sonra da bırakmamışlar birbirlerini. Annem, ne işi olursa olsun ondan başkasına emanet etmezdi bizi. Ben, on yaşım kadar sahiden teyzem sanıyordum Nazime teyzeyi. Dağa oduna, çeşmeye suya, tarlaya çapaya birlikte gidip gelirlerdi. O gün de oduna birlikte gitmişlerdi. O kadar ısrar etmeme rağmen beni yanlarına almadılar. "Oğlum, sen evde kal; ödevlerini yap; hem, baban da tarlada. Dönüşte onun yanına uğrarım, beraber döneriz biz. Sen böyle işlere merak etme. Okuyup büyük adam olmaya bak." diye başımı okşadı, yüzümü öptü. Bilseydim son öpücük olduğunu, hiç bırakır mıydım onu? Nazime teyze haber vermiş jandarmalara. Annem, dağda bir kayadan yuvarlanarak ölmüş. Gecedен yağın yağmur, taşları kayganlaştırmış, yükü de ağır-mış. Hayvan huysuzlanınca annemi devirmiş. Jandarma raporu böyle diyordu. Nazime teyzenin gözleri yirmi beş yıldır neler diyordu ama okumaya her seferinde yüreğim dayanmıyordu.

Nazime teyze, benim de gözlerimin dolduğunu fark edince; "Hadi sen git oğul!" diyerek yol verdi bize. Biraz daha kalırsam ayrılacak takatim kalmayacaktı zaten. Kontağı çevirdim, gaza bastım. Gözlerimin nemlendiğini fark eden eşim soran gözlerle yüzüme baktı. "Annemi görür gibi oldum az önce, annemi özledim!" deyip ağlamaya başladım.

Evde

Bahçe kapısının önüne geldiğimde Kocabaş çoktan havlamaya başlamıştı. Arka koltukta oturan Asya birden ağlamaya başladı. İnip bahçe kapısını açacak ve kocabaş'ı susturacaktım ama önce Asya'yı sakinleştirmeliydim. Geçen yaz iki günlüğüne gittikleri okul gezisinde bir köpek, iki arkadaşıyla birlikte Asya'yı da kovalamış, kaçarken düşen Asya'nın iki ön dişi kırılmıştı. Uzun süre atlatamadı. Geceleri uykusundan ağlayarak uyanıyor, yanında bizden biri olmadan dışarı çıkamıyordu. Tam iyileşmeye başladığı sırada her şeyin yeniden başlaması hiç iyi olmaz. Kocabaş'ın havlama sesine babam geldi. Önce Kocabaş'ı susturdu, ardından torununu yatıştırdı. Kocaman köpeğin dedesinin sözünden çıkmamasına şaşırırdı Asya:

- Dede, sen o köpekten korkmuyor musun?

- İnsan dostundan gorkar mı gızım! O benim dostum.

- Ama bize nasıl havladı!

- Sizi tanımadı herhal, gokunuzu unutmuş bak-sana!

Bu son serzeniş banaydı ama Asya devam etti:

- Artık kokumuzu öğrenir mi dede?

- Öğrenmiştir bile guzum! Bi daha çokmaz size.

Babam, torununun korkusunu yenmesine yardım ediyordu ama bu kritik aşamada ısrarcı olursa durum daha da kötüye gidebilirdi. Kocabaş'ı kulübesine bağladık, çocukları kuzenleriyle birlikte avluda bırakıp eve yöneldik. Çocukluğumun eşiği hayli yıpranmış ama hâlâ ayakta duruyordu. Eşiğin ortasında durup bahçe kapısına baktım. Annemin dizine yeniden başımı koyup babamın gelişini beklemenin hayaline daldım. Babam, benim eşikte neden duraksadığımı anlamış gibi; "Aah oğul, yirmi beş senedir ne zaman bahçe gapısından içeri girsem anan eşikte beni bekliyo sanıyom." diyerek omzuma vurdu. İçeri geçtik.

Babam, abimle birlikte yaşıyor. Gençliğinde çerçilik yapsa da şimdilerde toprağa muhtaç. Abim, annem öldüğünde askerdi. Döner dönmez evlendi. Evi çekip çevirecek, helal süt emmiş, içimize yakışır bir kızla baş göz edelim dediklerinde Nazime teyzenin kızı Ümmühan abla kendiliğinden gelin adayı oluvermişti. Ümmühan abla, annemden sonra ikinci

annem gibi oldu. Abime dört oğul, iki de kız verdi. Büyük oğulları Sefa Hakkârî'de uzman çavuş. Bir küçüğü hafız, imamlık sınavlarına hazırlanıyor. Diğer ikisi daha lisede. Kızlar küçük, köydeki okula gidiyorlar. Yirmi otuz dönüm tarlayla bunca nüfusun karnını doyurmak hiç kolay değil. O yüzden her sene tarla icarlıyor abim. El tarlasından aldığı kazancın çoğunu da icar parasına veriyor. "Şu Samet de atanıvese biraz düzelirik inşallah!" diyerek teselli ediyor kendini. "Geçen sene üç yüze duttuğumuz tarlanın dönümüne bu sene beş yüz istiyola hoca!" diye sitem etti daha başlar başlamaz. Ona kalsa, köy yerinde yiyecek ekmek kalmamıştı ya gidecek başka bir yerleri de yoktu işte. Abimin söylenmelerine iyice alışmış olan babam, bana göz ucuyla işaret ederek konuyu değiştirdi:

- Ee oğlum! Nasısın bakalım, naaptın, ne ettin görmeyeli?

- Ne olsun baba, şehir yerinde ne iş bitiyor ne telaş. Akşama kadar okulda durmadan çalışıyoruz, akşam olduğunda bütün işler başlı kalıyor. Bir koşuşturmaca gidiyor işte.

- Dünyanın işi bu yavrum. Boşa dememişle: "Mal da yalan mülk de yalan var biraz da sen oyalan."

Sofra kuruldu. Çorba, bal, tereyağı ve yufka ekmeğiyle bir güzel doyurduk karınlarımızı. Çaylarımızı içeren babam bir ara yeğinin cebinden köstekli saatini çıkardı. Öğle ezanı yaklaşıyor demek ki. Eskiden beri âdetidir; namaz vaktinin geldiğini böyle bildirir, asla sözle namaza çağırmazdı. "Müslüman, haldan annar oğul, Haldan annayacan!" derdi. Bardağını yavaşça tabağın içine devirerek koydu. Ümmühan yengem anlamıştı; koşarak gitti, ceketini getirdi. Eşim ayağa kalktı, ceketini tutmak istedi ama izin vermedi. "Zahmet etme gızım, sen misafırsın!" diyerek gülümsedi. Eşim yüzüme mahcup bir şekilde baktı. "Üzülme!" der gibi bir işaret yaptım. Ümmühan yengem kayınpederinin ceketini, bir emaneti korumanın kıvancıyla giydirdi.

İki kardeş babamın peşine takıldık. Eşikten inerken bir şeye basmamak ister gibi sakına sakına yürüyordu. Tahtalara basmıyor, sanki ayaklarıyla onları öpüyordu. Dudaklarının kımlıdadığını fark ettim, dua ediyordu. Ben de içimden hem annem için hem babam için dua ettim. Babam önde, biz arkada camiye gidiyorduk. Çocukluğuma gelmişim işte, çocukluğum böyle bir şeydi. Ben çocukluğumdaydım ama çocukluğum nerede?

EŞGALİ MALUM MUAMMA

Tolga DAVER

Seni tanıyacaktılar
Titrek bacaklarının üstünde taşıdığı
Cüsseli yüreğinden
İliklenmiş bir cekete sığmayan
Sadrından tanıyacaktılar

Sıyrılrken güneş bulutlu ufuktan
Toprak yağmuru kusarken
Kuşatırken dağları gelincikler
Adımlarındaki yorgun asaletten tanınacaksın

Şimdiyi yarına teğellemeye çalışırken
Bilmişlikten kudurmuş çuvaldızlar
İğne oyası bir dünü heybesinde
Özenle saklayan seni
Elbette tanıyacaktılar

Utanmadan kızarmadan hem de
Sarılacaklar üstelik
Sığınmak için tek sütren senmişsin de
Hep seni aramışlar gibi kucaklayacaklar
Oysa yüzünüz bir sırttan ibaretti hayat
Ve sen hiç yaşamadın

Yaşamak kaynağında adın yazıldığından beri
Ölmeye yeminli bir nefer oldun bu orduda
Her cenkte kanadın
Her kılıç darbesinin aradığıydın
Kuş sürüleri bir kez bile geçmedi üzerinden
Gökyüzünün sana ait kısmında
Kanat seslerine bile yer yoktu

Adını da unut ki artık
Adanmışlık makamın mübarek olsun

İSLAM KÜLTÜRÜNDE ŞİİRİN TEOLOJİK SERENCAMI (3) Emre KOÇ

İslam'ın gelişiyile birlikte insanlığın varlık ve bilgi anlayışı arkaik temellerini merkeze alarak gelişme imkanına kavuştu. Bu gelişim, birincisi öze dönüş, ikincisi ise yenilenme olmak üzere kabaca iki boyutta tezahür etti. Tarih boyunca bütün Peygamberler insanlığı Allah'ı birlemeye, yani tevhit inancına davet ederek yaratıcının tek olduğunu, ibadet edilmeye layık olanın yalnızca Allah olduğunu, duyular aleminde özne ve nesnelere aşkınlık atfetmenin varlık hiyerarşisini bozduğunu; dolayısıyla yaşamı bütün boyutlarıyla dizayn eden inancın doğru temeller üzerine bina edildiğinde insanı ve toplumu huzura eriştireceğini açıkladılar. İçine doğduğu ortamı duyuları ve akli ile keşfeden insanoğlu, tabiatında var olan iyilik ve kötülük meyli arasında dengeyi koruyup kainattaki varlık seremonisine huzurla eşlik edebilmek için otokontrol sistemine her an ihtiyaç duyuyordu. Bu bakımdan inanç tek veya çift tanrılı bir mahiyet arz etmeden öncesi olarak ortaya çıkmaktaydı. Yani inancın arkaik temeli sayı veya nicelik özelliklerinden önce mekana ilişkin yükseklik-alçaklık, uzaklık-yakınlık özelliklerine sahipti. İşte bu yapı da doğrudan duyuları ve akli devreye sokmaktadır. Denilebilir ki insanlığın varlık ve bilgi hakkındaki ilk sorgusu neye ve nasıl inanacağı ile ilgili değil, doğrudan hissedişe/sezişe ve anlama ilişkindi. Güneş, ay, yıldız ve tabiattaki diğer yüksek nesnelere aşkınlık atfetme, ata ruhlarına tapınma, hayvan, taş ve sair cisimlere tılsım ve kutsallık yüklendiği evre ilk anlam ve enerji akışından sonraya tekabül etmektedir. Önceki yazıda Mircea Eliade'den yaptığım alıntıda da geçtiği üzere, şirk anlayışındaki çokluk izafesi yaratıcı ilahla bağ kurarken birtakım nesne ve varlıkların aracı / (yaratıcıya göre daha) düşük bir konuma tekabül etmesi anlamına gelmektedir. Özetle tevhit inancı, insandaki inanma eyleminden önceye konumlanır; insan inanmaya tekten/özden/aşkından doğal olarak başlar. Daha sonra tevhit inancını koruyabileceği gibi çokluk izafesi yaparak yanılısamaya da düşebilir. Bu sebeple hissetmenin, duymanın ve anlamamanın inançla doğrudan bir ilişkisi olduğunun altını çizmemiz gerekiyor.

610 yılında, Hira Mağarası'nda, Hz. Peygamber

(s.a.v.)'e, Cebrail (a.s.) aracılığıyla gelen ilk vahiy; içinde yaşadığı sosyo-kültürel ortamın inkırazı nedeniyle derin bir hissediş, anlam ve çözüm arayışına yönelen Hz. Muhammed'e ilahi bir cevap ve inayetti. Mekke aristokrasisinin kodamanları, Hicaz'ın coğrafı, kültürel, ekonomik ve tarihi mirasını dünyevi çıkarlarını sürdürmede kaynak bileşeni kılarken çok tanrıcılığı benimseyerek, inanç istismarını üstkültür haline getirip toplumu diledikleri gibi dizayn edecekleri bir sistem kurmuşlardı. İşte böyle bir ortamda yönünü fitrata, anlama ve öze dönerek çözüm arayışına gidiyordu Hz. Muhammed(s.a.v.). Şüphesiz ki insanı kozmopolit, aracı ve çoklu varlık ve bilgi anlayışının hasarından kurtaracak olan da Hz. Adem'den Hz. İbrahim'e ve gününe ulaşan tevhit inancıydı. Tek bir yaratıcıya tevekkül edip fıtratı, imanı ve selâmı merkeze alan insan varlığa merhamet ve adaletle bakacaktı. Zulmün, haksızlığın ve kötülüğün yayılması önünde etten bir zırh gibi duracaktı. Yaşamın doğasını bozan her türlü tedhişi inanç, irade ve salim akılla yapı bozuma uğratarak sabır ve sebatla varlığa anlam katacaktı. İşte Hz. Peygamber böyle duydu, hissetti, akletti ve çözüm arayışına yöneldi. Bu hissediş bütün iyilik, estetik ve tabii anlam arayışlarının merkezini teşkil ediyor, varlık ve bilgi anlayışını helogramik şekilde kavırıyor ve dışa vuruyordu. Cahiliyye Arap Toplumunun kültür üzerinde kurduğu hegemonyanın köklerine derin bir tefekkürle iniyor, tefrik ediyor, hislerini perçinliyor ve hakikat tasavvurunu güçlü bir zemin üzerine inşa ediyordu.

Sözlü kültür Cahiliyye Arabı'nın hem fildişi kulesi hem de toplumsal ve kültürel hareketi kontrol ettiği politik bir aygıttı. Şiirler, nesirler, recezler ve efsaneler Lat, Menat ve Uzza'yı ulularken şairler ve hatipler de atalar kültü üzerinde aristokrasinin bayrağını dalgalandıran uluların toplum ve siyaset anlayışını perçinliyordu. Diğer bir değişle "sanat toplum içindir" anlayışı daha politik ve işlevsel mahiyette tebarüz ediyordu. İşte böyle bir ortamda mazlumların, Haniflerin ve masumların anlam arayışı, duyusu ve hissedışı dip dalgası şeklinde tezahür ederken tevhi-din o kadim, derin sesi direniyor; dirilişi çağırıyordu. Şairlerin şeytani hakikat, varlık, melek, cin ve insan

algısı artık ekrem varlık tasavvuruyla yüzleşecekti. Artık şiir; putları ululayan tekelci, çıkarıcı ve çok tanrılı sesin gölgesinde kalmayacak; varlığa ilhamını veren inayetlinin hakkaniyetli, merhametli ve adaletli sesini gönül yurduna duyuracak, esir ruhları özgür kılacak, temrenine İslam'ın mengenesinde biçim ve mahiyet verecekti.

İslami Dönemde Şiirin Dönüşüm ve Gelişim Seyri

İslami dönemde şiirin dönüşüm ve gelişim seyrini anlamak için öncelikle edebiyat kuramı açısından şiirin kaynaklarını, katmanlarını ve interdisipliner ilişkilerini ortaya çıkarmak önem arz ediyor. Şiirin diniliği veya lâdiniliği hakkındaki tartışmanın keskin çizgilere odaklanması yanında, konuyla ilgili alan yazında yapılan araştırma ve incelemeler daha esnek, eklektik ve sentezci bir yaklaşım sergileyerek başarılı analizleri kaydetmiş durumda.

Alan yazında konuyu nesnel çevreninde çözümlenebilmek için kavram ve isimlendirmelerin ehemmiyetine daha önce dikkat çekmiştik. Günümüzde şiiri toptan reddeden ve şüpheyile yaklaşan iki yaklaşımda da şiire yönelik "din" bakış açısı ön plana çıkmaktadır. Bunun nedenleri olarak Müslümanların referanslarına hem olay hem de olgu boyutuyla şiirin konu olması, dini metinlerde şiir ve şairle ilgili ifadelerin bağlamı dışında yorumlanarak genellemeye uğraması zikredilebilir. Fakat şiirin, referans ortamına konu olmasıyla edebiyatın kaynaklarından biri olması arasındaki farka özellikle dikkat çekmek gerekir. Buradaki farkı dikkate aldığımızda İslami dönemde şiire ve şairlere olumlu ve olumsuz yaklaşım arasındaki farkı kavrayabilme imkanına kavuşuruz.

İslam'ın Kaynakları Açısından Şiir ve Şair

İslam'ın kaynakları derken Kur'an ve Sünnet'i kast ediyor, ayet ve hadis-i şeriflerde şiir ve şairle ilgili muhtevayı markaja alıyoruz. Aynı zamanda sünnete kaynak teşkil etmesi açısından İslam Tarihi kaynaklarında yer alan rivayetler de incelenmektedir. Ayet ve hadisler daha önce farklı araştırmalarda çokça incelendiği için istifade etmek isteyenlere dipnotta kaynak bilgileri verilecektir. ¹

Araştırmalara göre, şiir kelimesi Kur'an'da sadece bir yerde, şair kelimesi ise, biri çoğul olmak üzere beş yerde geçmektedir. ²

"Biz ona (peygambere) şiir öğretmedik. Ona (şiir) gerekmez de. O (Kur'an) ancak bir zikir (yani, tefekkür sebebi) ve apaçık bir Kur'an'dır." ³

Ayet-i kerime Ukbe b.Ebî Muayyt ve arkadaşları hakkında inmiştir. Onlar, "Kur'an bir şiirdir" demişlerdi. ⁴ Kur'an-ı Kerim'de "şiir" kelimesi sadece bu ayette geçer. Müşrikler ise Kur'an için şiir dememişler, sadece Resulullah'a şair demişlerdir. Nübüvvet döneminde Arap toplumu sadece şiir sanatıyla uğraşanlara değil aynı zamanda gaybî-ruhani alemle irtibat kuranlara da şair diyordu. Hz.Muhammed'in peygamber olduğunu kabul etmek istemedikleri için onu şairlikle itham ediyorlardı.

"Size şeytanların kimin üzerine indiğini haber vereyim mi? ⁵ Her effâk (yani, yalancı) günahkar üzerine inerler. ⁶ Onlara kulak verirler ve onların (yani, şeytanların) çoğu (kahinlere 'Yeryüzünde şunlar şunlar olacaktır' diye haber verirken yalan söylerler. ⁷ Şairlere de gâviler (azgınlar) uyar. ⁸ Görmedin mi onlar her vadide serserice gezerler (yani, onlar her bir yolda: her türlü söz ve ifade şeklini alıp kullanırlar). ⁹ Ve gerçekten onlar yapmadıkları şeyi söylerler (yani, yalancı oldukları halde 'Şunu şunu yaptık' derler). ¹⁰ Ancak iman edip, salih amel işleyen, Allah'ı çokça zikreden ve kendilerine zulmedildikten sonra (müşriklerden) öçlerini alanlar (yani, müşrik şairlerden öç alan Müslüman şairler) müstesnadır. Zulmedenler (yani, şirk koşanlar) yakında nasıl bir yere devrileceklerini bileceklerdir (yani, ahrette bunlar hüsrân ile karşılaşacaklardır)." ¹¹

Bu ayeti kerimelerde şeytanların kimlere yaklaşıp kime yaklaşmayacağı açıkça ifade edilmekte, Hz. Peygamber'i şairlikle itham edenlerin sözde sanat iddiasıyla terennüm ettikleri sözlerinin sanatsal açıdan da beş para etmediğini yüzlerine vurarak Kur'an'ın söz değeri ve Allah Resulü'nün kıymeti yükseltilmektedir.

"Ve derler ki: "Biz ilahlarımızı deli bir şair dolayısı ile mi terk edeceğiz? Hayır, o (yani, Muhammed (s.a.) hakkı (yani, tevhid) ile gelmiş ve (kendinden önceki) rasulleri tasdik etmiştir." ¹²

İki ayetin yer aldığı bağlamı dikkate aldığımızda, kelime-i tevhidi duyduklarında tepki gösteren müşrikler, tahammül sınırlarını zorlayan vahiyle ve peygamberle karşılaştıklarında bir çeşit büyülenme kompleksine giriyor ve "Biz ilahlarımızı deli bir şair dolayısı ile mi terk edeceğiz?" diyorlardı. Yüce Allah da Resulü'nün ne deli ne de şair olduğunu, bilakis verdiği tevhit mesajının kendinden öncekileri

de tasdik ederek hakikat ifade ettiğini dile getiriyordu. Neden deli bir şair diyorlardı? Çünkü Mekke aristokrasisinin kodamanlarına kafa tutacak kadar gözü kara, cesur ve iradeli birini düşmanları, kontrol edemeyeceklerini bildikleri için ancak deli diye vasıflandırabilirdi. Şair diyorlardı? Çünkü şair sözü diye itham ettikleri söz uzun beyitlerden, recezlerden, Muallakat-ı Seb'a'dan bir bölüm değil kelime-i tevhatti. Zira o kutlu söz, semada turna uçuran putları yerle bir ediyordu.

“Dediler ki: “Edğâsu ehlâmıdır” (yani, Kur'an Muhammed (s.a.)'in gördüğü karmakarışık ve yalan rüyalarından ibarettir. O bize onları haber veriyor). Hayır, onu kendisi (yani, Kur'an'ı Muhammed uydurmuştur. Hayır, o (yani Muhammed) bir şairdir. (Eğer söyledikleri doğru ise) o halde öncekilerle gönderildiği gibi o da bize bir ayet getirsin” (yani, önceki nebilerin kavimlerine ayetlerle gönderildiği gibi o da bize böyle bir şey getirsin. Musa'ya, İsa'ya, Davud ve Süleyman'a ayetler ve hayret verici mucizeler ile risalet verildiği gibi ona da verilsin).”¹³

Hiz. Peygamber'i şairlikle itham edenler bu kez onun getirdiği mesaja görüntüsü, duygusu ve boyutu birbirine karıştığı için tasvir edilemeyen ve hakkında vehim ve uydurma ihtimali yüksek olan rüyalar şeklinde bir yakıştırmada bulunmuşlardır. Hitabette bu kadar aşırıya kaçanlar şairler arasında bulunduğuna göre, müşrikler için şairlik ithamıyla Resulullah'ı köşeye sıkıştırmak –güya-kolay olacaktır. Fakat hesap edemedikleri gerçek her defasında onları adeta perçemlerinden yakalamaktadır. Yüce Allah onların bütün demagogilerine temelli, net ve adrese teslim yanıtlar vermektedir.

“Yoksa onlar, ‘O bir şairdir. (Bu sebeple) biz onun hakkında raybe'l-menun'u (yani, ölümün musibetlerini) bekliyoruz’ mu diyorlar?”¹⁴

Raybe'l-menun... Vahyin icazı karşısında acze düşen müşrik zümre, Peygamber'i ısrarla şairlikle itham ediyordu. Çaresizliğin verdiği duygusal şiddetle onu kararlılığında boşa çıkarmaya çalışıyor, bu uğurda her yola başvuruyordu. İş o noktaya vardı ki, Resulullah'ın genç yaşta vefat eden babasını emsal göstererek onun da ölümünü dilediler. Ruhları esir, kalpleri kara, dimağlarından akan ise kapkapara... “Ölsün de kurtulalım şu meczup şairin verdiği eziyetten(!)” diyerek hem hayıflanıyor hem de kamuoyu oluşturmuyorlardı.

“O bir şair sözü değildir (çünkü Utbe ve Ebu Cehl

böyle (şairdir) demişti). Ne kadar az inanıyorsunuz (yani, Kur'an'a iman etmiyorsunuz).”¹⁵

Ayetlerde görüldüğü üzere şiir ve şaire yönelik anlatımlar inanç eksenli tavra odaklanmakta, edebi bir sanat olan şiiri disipliner olarak hedef almamaktadır. Müşrikler tarafından şaire birtakım kötü vasıfların yüklenmesinin sebebi Hiz. Peygamber'in mücadelesini kamuoyu nezdinde itibarsızlaştırmak ve vahyin ilahiliğine gölge düşürmeye çalışmaktı.

Hiz. Peygamber'in Şiire Bakışı

Hadis Edebiyatı ve İslam Tarihi Kaynakları'nda geçen rivayetleri incelediğimizde, Hiz. Peygamber'in edebi bir sanat olarak şiire bakışı iki şekilde ortaya çıkmaktadır. Birincisi olumlu bakış ki Resulullah “hikmetli söz” diyerek İslam'ın ruhuna, mesajına, ahlaka, etiğe, iyiye ve yüksek değerlere uygun olan her sözü ve fiili olumlamış, takdir etmiş ve değer atfetmiştir. İkincisi ise olumsuz bakıştır ki Resulullah küfre, kötülüğe, ahlaksızlığa, haksızlığa ve nefsaniliğe davet eden her sözü ve fiili olumsuzlaşmış ve değersiz saymıştır. Şimdi belli başlı rivayetler üzerinden meseleyi açıklamaya ve anlama eylemini derinleştirmeye çalışalım.

Bir hadiste Hiz. Peygamber (s.a.v.), “*Birinizin karnının irin ile dolması, şiir ile dolmasından daha hayırlıdır*” diyerek inanca, ahlaka ve olgunluğa ters düşen şiir algısına yönelik uyarıda bulunmuştur. Bununla birlikte Hiz. Aişe (r.a.), Ebu Hureyre (r.a.)'nin bu hadisi naklederken tam ezberlemeden naklettiği için eksik rivayet ettiğini, esasında hadisin, “*Birinizin karnının irin ile dolması, beni hicveden şiir ile dolmasından daha hayırlıdır*” şeklinde olduğunu söyleyerek tashih etmiştir.¹⁶

Bir başka rivayette ise Resulullah'ın “*Şeytanı yakalayın*” buyurduğu, şeytan diye kastettiği kişinin ise bir şair olduğu aktarılmıştır. İbn Hacer, bu rivayette şeytanilikle vasıflandırılan şairin zararlı bir müşrik olduğunu, şiirin kendisini Allah'tan uzaklaştıracak kadar etkisi altına aldığını ve on an söylediği şiirin çirkin unsurlar taşıdığını ifade ederek rivayeti şerh etmiştir.¹⁷

Peygamber şairi olarak bilinen Abdullah b. Reva-ha, Umretü'l-Kaza esnasında Mekke'ye girerken şiir okumuş, bunun üzerine Hiz. Ömer (r.a.) müdahale edince, Peygamber Efendimiz, “*Bırak onu! Onun şiirleri Mekke'li kâfirlere oktan daha tesirlidir.*” buyurarak şiir

okumasına müsaade etmiştir.¹⁸

Rivayet edildiğine göre Resulullah'ın şairlerinden biri olan Ka'b b. Malik Hz. Peygamber'e gelerek, "*Şiir hakkında ne düşünüyorsunuz?*" diye sorunca Hz. Peygamber şöyle cevap vermiştir: "*Mümin, kılıcıyla olduğu gibi diliyle de mücadele eder.*" diyerek şiire müspet bir çerçeve çizmiştir.¹⁹

Hiz. Peygamber, "*Kesin olarak bilin ki, şiir kelimelerdir; iyisi iyi söz ve kötüsü de kötü sözdür*", "*Muhakkak ki şiirde hikmet vardır*" ve "*Muhakkak ki sözde sihir (etkileyici manevi güç) vardır*"²⁰ diyerek şiirin sanatsal değerine, ahlaki ve etik değerler açısından fonksiyonuna dikkat çekmiştir.

Toparlayacak olursak, müşriklerin Hiz. Peygamber'i şairlikle suçlaması, vahye muadil olarak şiir söylevine girişmeleri, Yüce Allah'ın bu teşebbüsleri kesin bir şekilde çürütmesi; Resulullah'ın Hassan b. Sabit, Abdullah b. Revaha ve Ka'b b. Malik gibi şairleri şiir söylemeye teşvik etmesi, sahabenin şiirle iştigal etmesine izin vermesi ve takriren onaylaması saadet asrında şiir sanatına karşı sentezci, nesnel ve işlevsel bir bakışın hakim olduğunu göstermektedir. Şiir hakkında yapılan olumsuz açıklamaların ise İslam inancını ve inanca dayalı kültürü hedef alan söylem tarzına yönelik olduğu yapılan tashih ve takrirlerde açıkça görülmektedir.

İslam'ın şiire bakışını kavrayabilmek için, vahyin nazil olduğu toplumsal vasattaki olayları, olguları, duyuları ve eylemleri doğru bir şekilde analiz etmek gerekir. Hiz. Peygamber ve sahabe canlı bir ortam içinde, duygu ve düşüncelerini güçlü bir şekilde yaşıyorlardı. Allah sevgisi, adalet ve merhamet duygusu, hakikat aşkı ve sair yüksek duygular Müslümanları adeta perçinliyordu. Öteden beri duygu ve düşüncelerini sözlü kültürün etkisinde edebi sanatlarla ifade etmeye yatkın bir toplumun içinde yaşayan insanların sanatı inanç, ahlak ve değer ölçüsünde berkitekerek özgün bir anlayış geliştirmeleri hem olası hem de mukadderdi. Diğer açıdan ise, putperest kültürde sözde sanat adına şirkin, ahlaksızlığın, haksızlığın ve menfaatin kısılcasına sıkışmış –tabiri caizse– Arap poetikası, İslam'ın ve Müslümanların kurucu üstkültür girişimiyle ait olduğu özgünlüğe ve hak ettiği yüksek değere ulaşıyordu. Bu vesileyle ifade etmek gerekir ki, şiir sanatının diniliği veya lâdiniliği ile ilgili yapılan teolojik çıkarımlar bizi, Müslüman kültürde sadece şiirle ilgili değil aynı zamanda sanat tasavvuru

hakkında bir sonuca götürmektedir. İslam'ın sanata bakışını dikkate aldığımızda karşımıza çıkan üst kriterler sadece şiir için değil roman, öykü, tiyatro, sinema, resim, heykel, hat, tezhib vb. gibi diğer sanat dalları için de bir panorama çizmektedir. Müslümanların medeniyet tarihinde sayısız sanat eseri vücuda gelmiş, dünya mirasına katkı sunan birçok sanatçı yetişmiştir. Dolayısıyla hat ve tezhibe yönelik tabii bakışı diğer sanat dalları da hak etmektedir. Şüphesiz ki kaynaklardaki bilgileri parçacı, mezhebi ve dönemsel bakışla eksik değerlendirmenin sonucu olarak sanata karşı gelişen olumsuz görüşler, yeniden temele inilerek meselenin hakikatiyle yüzleşmek durumundadır. Sanatı öteki, değersiz, aşağılık, bayağı, kısaca lâdini şekilde nitelendirerek bu yönde kamuoyu oluşturmak, Müslüman toplumlarında çeşitli sanat dallarına yatkın insanların yetenek ve tecrübelerini geliştirebilme imkânına zarar vermektedir. İslam'ın öngördüğü inançlı, ahlaklı, akıllı, iradeli, güçlü, özgün ve gelişme potansiyelini hayata geçiren insan profilini her alanda prensip edinmek gerekiyor. Temsiliyet olgusu, tabiatı itibarıyla kapalı kültür yapısını kabul etmez. Bu temsiliyet; dar sınırlarda, sığ ve indirgemeci bakışla yüksek ideale ulaşamaz. Müslüman dünyanın sanat, edebiyat, felsefe, ekonomi, politika ve bilimde ait olduğu değerleri en güzel şekilde geliştirmesi, İslam'ın metafiziğini bütün tecrübe alanlarında ortaya koyma mefkûresini içselleştirmesi gerekmektedir. Tarihte bunu nasıl başardıysak bugün de pek tabii başarabiliriz. İnanç, gayret, azim ve kararlılıkla hayata anlam katabiliriz. Bunun için de aidiyet bağlarımızı güçlendirmek, ön yargılardan kurtulmak, dönüşüme ve gelişime açık olmak gerekiyor.

1. İsmail Hakkı Sezer, Kur'an'da Şiir ve Şair, Marife, yıl 3, sayı, 1, bahar 2003, s.7-29; Kadir Yıldırım, Hz. Peygamber ve Şiir, Diyanet İlmi Dergi – Peygamberimiz Muhammed (sav) Özel Sayı-, Ankara 2003; Necati Kanter, Vahiy Risalet ve Şiir, FÜİFD, Elazığ 1999; Nejdet Gürkan, Hz. Peygamber'in Şiir ve Şairlere Bakış Açısı, SDÜİFD, Isparta 2001; Gürkan, Dinin Estetik Değerler Üzerindeki Etkisi: İslam ve Arap Şiiri Örneği, SDÜİFD, Isparta 2005; Nurettin Tugay, Kur'an ve Şiir, DÜİFD, Diyarbakır 1999; Tugay, İslam Kültüründe Şiir, Diyanet İlmi Dergi, Ankara 2004; Selami Bakırcı, Arap Şiirinin İntikalinde Dini ve Ahlaki Değerlerin Rolü, AÜİFD, Erzurum 2003;
2. Tugay, Vahiy Risalet ve Şiir, 117.
3. Yasin 36/69.
4. Mukatil b. Süleyman, Tefsir-i Kebir, İşaret Yayınları, çev.M.Beşir Eryarsoy, İstanbul 2006, c.3, s.460-461.
5. A.y.n.eser, 232: Hz.Peygamber'i şairlikle itham edenler, "Kur'an'ı Rey adındaki bir şeytan getiriyor ve Muhammed'in diline bırakıyor" diyorlardı.
6. A.y.n.eser, 232: Bunlardan biri, Müseylimetu'l-Kezzab, diğeri de Ka'b b. el-Eşref'tir.
7. A.y.n.eser, 233: Şeytanlar, meleklerin konuşmalarını dinlemek üzere semaya kulak kabartırlar. Çünkü Allah yeryüzündekilerle ilgili bir emir murad edecek olursa onu semadaki meleklerle bildirir. Onlar da bu hususta konuşurlar. Konuştuklarına kulak kabartan şeytanlara da alevli ateşler atarlar. Bu arada hırsızlama bazı sözler öğrenmiş olan şeytanlar kahinlere (duyduklarından hareketle) "Yeryüzünde şunlar şunlar olacak" diye haber verirler, ancak yalan söylerler.
8. A.y.n.eser, 233: Hepsi de Kureyşli olan Abdullah b. ez-Zibari es-Sehmi, Ebu Süfyan b. Abdu'l-Muttalib, Humeyre b. Ebi Vehb el-Mahzumi, Müşafi b. Abdi Menaf, Umeyr el-Cumahi, Ebu Azze –ki asıl akdı Amr b. Abdullah'tır- ve Ümeyye b. Ebi's-Salt es-Sakafi bunlardandır. Bunlar yalan ve batıl sözler söylediler ve "Biz de Muhammed (s.a.)'in söylediği gibi söyleyebiliriz" deyip, şiir söylediler. Kavimlerinden ğavi (azgın) bir takım kimse-ler de onların şiirlerini dinlemek üzere etraflarında toplandılar. Onların şiirlerini ve hicivlerini (Muhammed'i, Kur'an'ı ve İslam'ı yeren şiirlerini) rivayet ediyorlardı.
9. Yüce Allah bir önceki ayetin işaret ettiği isimleri kastetmektedir.
10. A.y.n.eser, 233: Hepsi de Ensar'dan olan Müslüman şairler, müşriklere aynı şekilde karşılık vermek için izin istediler. Abdullah b. Revaha, Hassan b. Sabit, Seleme b. Husemoogulla-rı'ndan Ka'b b. Malik bunlardan idi. Nebi (s.a.) onlara izin verdi, onlar da müşrikleri hicvetti, Nebi (s.a.)'yi övdüler. Bunun üzerine Allah, Şairlere de, ğaviler uyar buyruğundan itibaren iki ayet daha indirdi.
11. Şu'ara 26/221-227; A.y.n.eser, 3, 232-234.
12. Saffat 37/36,37.
13. Enbiya 21/5.
14. Tur 52/30; A.y.n.eser 30-31: Ayet, Ukbe b. Ebi Muayt, el-Haris b. Kays, Ebu Cehl b. Hişam, en-Nadr b. el-Haris, Mut'am b. Adiy b. Nevfel b. Abdi Menaf hakkında inmiştir. Bunlar, "Muhammed bir şairdir" demişlerdi. Bunlar, "Muhammed'in babası Abdullah b. Abdulmuttalib genç öldü. Lat ve Uzza'dan babası gibi Muhammed'in de genç iken öldürmesini ümit ediyoruz" dediler.
15. Hakka 69/41.
16. Gürkan, Dinin Estetik Değerler Üzerindeki Etkisi: İslam ve Arap Şiiri Örneği, 135.
17. Yıldırım, Hz.Peygamber ve Şiir, 555.
18. Gürkan, Hz.Peygamber'in Şiire ve Şairlere Bakış Açısı, 27.
19. Tugay, İslam Kültüründe Şiir, 125.
20. A.y.n.eser, 125.

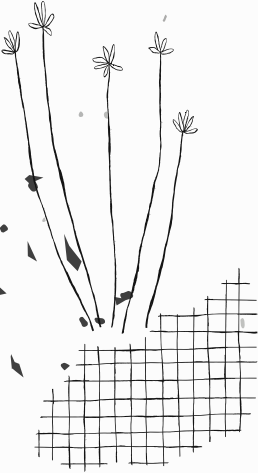
YAŞAMAK

Faik KUMRU

Yaşamak dediğin nedir ey aziz
Sayılı bir nefes gerisi bâriz
Günahı sırtımda sevaptan yok iz
Dünyadan nasibim bin acı yemek

Bugün yarın derken bak geçti zaman
Gönül nefes almaz dar gelir mekân
Yük öyle ağır ki vermiyor aman
Hayâtın kıymeti düşermiş demek

İmtihan dünyası dertler sırada
Bir parça huzuru sunar arada
Cevr bir ur misali uyur yarıda
Merhemi umutla sabır dilemek

Su gibi dupduru yaşamak gerek
Çilenin dibinde üşümek gerek
Derdin küfesini taşımak gerek
Ömrümün icmâli bir avuç emek

Dilimde her sözüm intizar desem
Yüreğim kendine muntazır desem
Hesabı vermeye hep hazır desem
Kefede kalır mı bir gülümsemek

EYLÜL HÜZNÜ

Mustafa İMİR

Öyle bir geldi ki üstüme Eylül
Gölge bir armağan, güneş bir ödül
Ne gündüzü sıcak ne gece serin
İlk bahardan kalan son temsilci gül

Yeşillerde yer yer Eylül sarısı
Göç yolunda göçmen kuşun yarısı
Tohumları dolgun, meyvası olgun
Kovana son sefer yapar arısı

Ömrün son baharı olmalı dingin
Kaygısız anılar güz kadar zengin
Yaşanmış baharlar, aşılmış kışlar
Söylenmez, dinlenmez görüşler engin

Nedense çevre bir durgun görünür
Yel dağa takılır, bulut sürünür
Havada telaşsız son bir hazırlık
Eylülde sebepsiz hüzne bürünür

Gazelle örtülür ömrün yolları
Dizlere salınır yorgun kolları
Ağır ağır geçer Eylülde zaman
Giderek uzarken çocuk yılları

Hayatın sayımı Eylülde başlar
Dilek derinleşir, arzu yavaşlar
İnceden inceye kaygı dalgası
Hatıralardaki uzayan kışlar

Hatırda tüllenir mehtaplı gece
Yarı yaşanmış aşk artık görece
Toplayıp çıkardım Eylülle çarptım
Kim de derse desin hayat bilmece

Fırıl fırıl geçen yılların özü
Damıtılır. Eylül söyler son sözü
Yarı yaz yarı kış bir Eylül günü
Gazellere yansır hayatın yüzü

İMİR senelerin izini sürdü
Eylüllerde kışa hazırlık gördü
Ne akıntılarda kulaç salladı
Sığınağı hayat kendisi ördü

EH İŞTE (Öykü)

Recep TURAN

Soğuk, çok soğuk. İnsanın yüzünü bıçak gibi kesen bir hava var. Burnumun ucunda hafif bir ıslaklık... Kulaklarım taze tandır ekmeği gibi yanıyor. Göz bebeklerimin üşüdüğünü de eklemek istiyorum. Sanişams havanın soğuk olduğunu az da olsa hissettirdim!

Neyse asıl mesele bu değıl. Gece gece canımı sıkan, Necla'nın attığı mesaj oldu. Kızdım. Hem de çok kızdım. Gerçi elimden bir şey gelmiyor. Ne yapayım bazı şeyler zorla olmuyor. Ben de isterdim her şey güzel olsun! İşte...

Yürümeye devam ediyorum. Yüzeyi taze donmuş su birikintilerine basınca çıkan sesler az da olsa huzur veriyor bana. Yürürken içi rüzgârla dolu, yalnız bir siyah poşet selamsız yanımdan geçiyor. Belli ki acelesi var, çok hızlı. Hava acayip soğuk. Keşke tek derdim soğukla mücadele olsaydı diyorum kendime. Değıl mi? Keşke tek derdim havanın soğuk olması ya da bu gece yatacak sıcak bir yuvamın olmaması olsaydı. Emin olun hiç erinmeden bir evsizede sırtımı dayar aynı kartonun üstünde sabahlardım ya da ısınmak için dip dibe girmiş masum sokak köpeklerinden biri olurdum bu gece.

Bazen evinin olması üşümene engel olmuyor, paranın olması 'para' etmiyor. Dostlarının olması yalnızlığına engel olmuyor kimi zaman. Bazen çok şeyin oluyor ama aradığın o mini minnacık huzur kırıntısından eser kalmıyor. Muhtemeldir bu gece, varlık denizinde yokluk nasibim oldu benim. Oysaki olta-
mın ucunda beklediğim bir tutam sevgi, bir gıdım huzur.

Dedim ya benimkisi dermansız bir dert işte. Sürekli sorguladım aslında kendimi. Benim bir eksiğim var mı? Ya da varsa noksanlığım, tam olarak ne yapabilirim diye ama nafile. Ne zaman bu konuyu düşünsem, her şeyden öte varlık arayışına geçiyorum ansızın. Sonra düşüncelerimin ardı arkası gelmiyor ve zihnim dünyanın maddi sınırında bitiyor. Anlamsızlaşıyorum bir anlığına. Kafayı yastığa koyup histelik duygularla hayal meyal uykulara dalıyorum.

Anlaşılan bu gece huzur yok bana. Sizi de çok sıkılamak istemiyorum. Emin olun kimsenin düzeltebileceğı bir konu değıl. Yoksa söylemez miydiniz size Necla'nın attığı "Artık sana karşı hiçbir şey hissetmiyorum. Ben seni hak etmiyorum ve sen daha iyilerine layıksın" mesajını.

Ne zaman başıma bir anlamsızlık musallat olsa sokaklar dostum olur, bense müdavimleri. Yürümeye devam ediyorum. Basınca üzerine çıkan, parke taşlarına inanılmaz bir bağla sarılmış kar tabakasının kat küt sesleriyle avunuyorum. Telefonum çalışıyor. Arayan annem:

- Alo. Alo...
- Evet, söyle anne dinliyorum.
- Kuzum ne yapıyorsun?
- İyiyim anne.
- Neredesin?
- Dışarıdayım anne. Hayırdır?
- Bu soğukta, bu saatte?
- Söyle anne, ne oldu dinliyorum.
- Yok bir şey oğlum, seni çokook seviyorum. Onu diyecektim. Çok dolanma e mi. Eve geç.

SABAHİ VUSLAT SÜSLER

Mahmut TOPBAŞLI

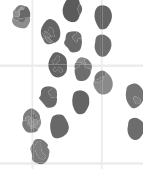
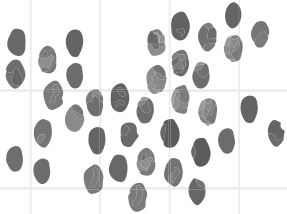
Esince hasret yeli ne şevk kalır yaprakta
Ne ateş ne de duman ne kül kalır ocakta
Sevgilinin ardından damlayan gözyaşıyla
Muhabbete sarılmış dua kalır dudakta

Kaç depremle sarsılmış gönlümün şehirleri
Lâl kesilmiş asuman yıldız yıldız firakta
Bu hasret sam yelidir kavurur nehirleri
Nice can kebab olur dünya denen durakta

Gül yaprağı sararmış bülbülün kolu kırık
Duygular firar etmiş akıl kalır merakta
Tam şurada sandığın gül yüzlü canan bile
Habersiz kanat çırpır kaç mevsimlik ırakta

Akşama hüznün çöker sabahı firak süsler
Sevdanın çiçekleri boyun büker kurakta
Keremce ateşlerde bağlanır elim kolum
Gönlüm rahmet umarken bulut nice uzakta

Şadırvan kuşlarının mahzun kanatlarına
Yüklediğim dualar ümit olur şafakta
Buruk bir tebessümle ararım encamımı
Sevdanın otağından yükselen o bayrakta

DİVAN KÖŞESİ

Recep HALİLOĞLU

Sevgili dostlar Divan Edebiyatı, kültürümüzün en önemli kaynaklarından birisidir. Gönül dünyamızın zenginliklerini dile getirir. Gönül dilimizdir bizim. Bundan dolayıdır ki biz de başlangıçtan beri her sayımızda Gergef Edebiyat Dergisi olarak Divan Edebiyatımızın önemli isimlerinin şiirlerini bu köşemizde yayımlamaya devam ediyoruz. Bu sayımızda da Nef’î üstadın bir eseriyle karşınızdayız. Birlikte bu güzel şiiri anlamaya çalışacağız. Gönül diyeceğiz bu sefer de. Daha doğrusu gönül babında şair bize ne söylemiş onun anlamaya çalışacağız. Hazırsanız haydi buyurun başlayalım o zaman.

Hem kadeh hem bâde hem bir şûh sâkîdîr gönül Ehl-i aşkın hâsılı sâhib-mezâkîdır gönül

“Gönül hem kadeh hem şarap hem de o şarabı sunan işveli, cilveli bir sevgili gibidir. Kısacası aşk ehlinin tek zevk kaynağıdır şu gönül denilen yer.”

Beyitte Nef’î üstadın bahsettiği bâde (şarap), kadeh ve sâki sembolleri mecaz anlamının dışında kullanılıyor. Dolayısıyla kadeh müridi, bâde (şarap) aşkı, sâki ise muhabbet dağıtan mürşidi anlatıyor. Şiirdeki bu üç unsura tasavvufi açıdan yaklaşmak ve bu şekilde anlamak gerekiyor. Bu üç unsuru bu şekilde anlayamazsak Divan şiirini yanlış anlamış, yanlış adreslerde aramış oluruz. Şairin şiirinde bahsettiği bu üç öge gönülde yer buluyor. Muhabbetullaha, ilahi zevke ermek için bunlar birer vasıta. Yani şair bunların hepsi benim gönlümde gerçekleşiyor demek istiyor. Şair de bunların hepsini kendi gönlünde bulduğunu söylüyor. Gönül bu anlamda önemlidir. İnsanın huzuru için gönlün huzuru gerekir. Şairin dış âlemle bu anlamda bir gönül ilişkisi yoktur, onlardan kurtulmuştur adeta. Mecnun gibi onun da bağlantısı gönlündeki Leylası ile.

Bir nefes dîdâr için bin cân fedâ etsem nola
Nice demlerdir esîr-i iştîyâkîdır gönül

“Sevgilinin yüzünü bir nefeslik görmek için bin cân fedâ etsem ne olur ki? Zira gönül, epey vakitten beri onun özlemiyle zaten kavrulup tutuşmaktadır.”

Dîdâra erme yani sevgilinin gönlünde tecelli edebilmesi için âşığın Mecnun misali sevdiğinin yolunda çilelere katlanması, nefsi arzularından kurtulması, kendi benliğinden vazgeçmesi Leyla’nın aşkıyla dolması gerekir. Onun için şair, bu uğurda bin tane canım olsa hepsini feda etsem ne olur ki, ben zaten sevgiliyi bir kerecik görebilmek için bunu göze almışım diyor. Ölmeden evvel ölmeye taliptir yani âşıklar bu uğurda. Gönül denen bu sarayı sevgiliye hazırlamak lazımdır. Her sarayın bir sultanı olduğu gibi gönül denen sarayın sultanı da âşktır. Aşk sultanının sarayına gelip tahtında oturabilmesi için sarayın ona layık bir şekilde hazır edilmesi, tertemiz olması gerekir. Gönülde sevgiliden başka ne varsa çıkarıp atmak gerekir. Zira bir sarayın tek bir sultanı olur. Onun için de gönül hep yâr aşkıyla yanıp tutuşmaktadır, onun aşkının kölesidir.

Dildedir mihrin ko hâk olsun yolunda cân u ten Ben ölürsem âlem-i ma’nâda bâkîdir gönül

“Bırak cân ve ten; senin yolunda toprak olsun çünkü senin sevgin gönlüdedir. Ben ölsem dahi gönül, manâ âleminde sonsuza kadar yaşayacaktır.”

Sevgilinin aşkı, gönül denen o kutlu mekânda daima yaşamaktadır. Bu aşk uğruna şair ölümü göze aldı dım diyor. Bu uğurda canım, benim varsın toprak olsun ne çıkar ki? Ölen tendir, benim sevgiliyle dolu olan gönlüm ölmez. İşte bundan dolayı manâ âleminde benim gönlüm sonsuza kadar yaşayacaktır. Çünkü gönül ölümsüz olan Rabbinin tecellisine mazhar olmuştur. O sevgi ile doludur, sevgi gönlün gıdasıdır. Onun için bu dünyada sevgi ile dolanlar ölmez, sevenler ölmez. Ölen sadece tendir canlar ölesi değil. İnsandan geriye kalan ise ruhtur. Sevmek de ruhun gıdasıdır.

**Zerredir ammâ ki tâb-ı âfitâb-ı aşk ile
Rûzigârın şemse-i tâk u revâkıdır gönül**

“Gönül zerre kadardır ama aşk güneşinin ışığı ile zamanın kemer ve saçağında bir şemse (güneş işlemesi) gibidir.”

Gönül her ne kadar bir zerre kadar küçük olsa da onun değeri bu küçüklükle ölçülemez. O aşkın güneşinden ışığını aldığı için kıymeti büyüktür. Gökteki güneş onun yanında sönük kalır. Beyitte geçen şemse, mimarların saçak ve kemerlerde kullandığı güneş şeklindeki bir süs unsurudur. Rûzgâr ise yaşanan zamanı, âlemi anlatır. Yani bu gök kubbenin şemsesi aslında güneş değil aşk ile aydınlanan gönüldür. Zira gönül ilahi nurun tecelligâhıdır. Onun için de insan yaratılanlar içinde en değerli varlıktır.

**Etse Nef’î nola ger gönlüyle dâim bezm-i hâs
Hem kadeh hem bâde hem bir şûh sâkîdir gönül**

“Nef’î devamlı gönlüyle baş başa özel zevk meclisi kursa ne olur? Zira şu gönül hem kadeh hem şarap hem de o şarabı sunan işveli, cilveli bir sevgili gibidir.”

Şair, gönül ile baş başa olmayı arzu ediyor. Onunla özel sohbeti istiyor. Bu öyle özel bir meclis (bezm-i has) ki kadeh de, saki de, bâde de bu meclis de gönüldür. Şair, bu meclisten ilahi zevkin hâsıl olacağını belirtiyor aslında. Dünyada başka meclislerde bulunmayan bir başka neşe ve zevk bu. Onun için gönlüyle baş başa kalmak istiyor çünkü sevgilinin mekânı, tecelli ettiği yer de orası. Aynı zamanda âşıkların meclisi de orada kurulur. Gönülden gönüle yol bulur, burada sohbet eder âşıklar.

GÖNÜL YARASI

Karanlık ufkunda yitmiş şuâlar,
Gönlümde yaradır Doğu Türkistan.
Gün gelsin rahmete dönsün dualar,
Gönlümde yaradır Doğu Türkistan.

Kızılığa bürünürken şafaklar,
Bebeklere mezar olur kundaklar,
İçli içli ağlar mahzun ırmaklar,
Gönlümde yaradır Doğu Türkistan.

Zaman menziline yürümez mi hiç?
Akrep çelikten örs, yelkovan çekiç,
Korkular Everest, acılar Meriç,
Gönlümde yaradır Doğu Türkistan.

O gül yüzlü çocukların hayali,
Rüzgârlarda savrulan toz misali,
Mahşere kalmasın zulmün zevali,
Gönlümde yaradır Doğu Türkistan.

Ateşin düştüğü ilk günden beri,
Sineler sönmeyen bir yangın yeri,
Kırılmaz mı çaresizlik çemberi?
Gönlümde yaradır Doğu Türkistan.

Umutlar kararmış bir kuru başak,
Sevinçler mühürlü, tebessüm tutsak,
Semaya sığınmış gök renkli bayrak,
Gönlümde yaradır Doğu Türkistan.

Kandan beslenenler vahşete kanmaz,
Taştan sert, şefkatsiz yürekler yanmaz...
Aylar geçer, yıllar biter kapanmaz,
Gönlümde yaradır Doğu Türkistan.

Ali AĞIR